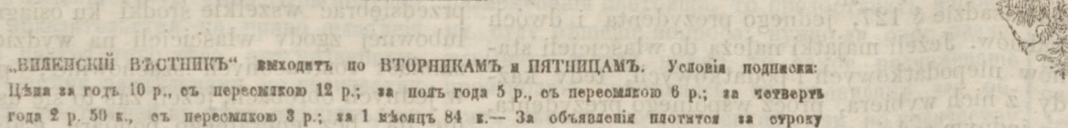
№ 59. ПЯТНИЦА, 29 ІЮЛЯ. 1860. PIĄTEK, 29 LIPCA. № 59.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ — KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 23 іюля.

Высочайшій Манифестъ.

БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ

МЫ, АЛЕКСАНДРЪ II,

ИМПЕРАТОРЪ И САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОССІЙСКІЙ,

ЦАРЬ ПОЛЬСКІЙ, ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ ФИНЛЯДСКІЙ,

и прочая, и прочая, и прочая.

Объявляемъ всѣмъ вѣрнымъ Нашимъ подданнымъ.

Въ 16-й день іюля, Любезная Наша Невѣстка Великая Княгиня Ольга Ѳедоровна, Супруга Любезнаго Нашего Брата, Великаго Князя Михаила Николаевича, разрѣшилась отъ бремени рожденіемъ Намъ Племянницы, а Ихъ Императорскимъ Высочествамъ Дочери, нареченной Анастасіею.

Таковое Императорскаго Нашего Дома приращеніе, пріемля новымъ ознаменованіемъ благодати Божіей, въ утѣшеніе Намъ ниспосланной, Мы вполнѣ удостовѣрены, что всѣ вѣрноподданные Наши вознесутъ съ Нами ко Всевышнему теплыя молитвы, о благополучномъ возрастѣ и преуспѣяніи Новорожденной.

Повелѣваемъ писать и именовать во всѣхъ дѣлахъ, гдѣ приличествуетъ, сію Любезную Намъ Племянницу, Новорожденную Великую Княжну, Ея Императорскимъ Высочествомъ.

Данъ въ Петергофѣ въ 16-й день іюля, въ лѣто отъ Рождества Христова тысяча восемьсотъ шестидесятое, Царствованія же Нашего въ шестое.

На подлинномъ, Собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою, подписано:

„АЛЕКСАНДРЪ.“

— Государственный совѣтъ, въ департаментѣ гражданскихъ и духовныхъ дѣлъ, по разсмотрѣніи опредѣленія правительствующаго сената, департамента герольдіи, о графскомъ достоинствѣ рода Горновъ, принялъ на видъ: 1) что предокъ сего рода Арвидъ Бернардъ Горнъ въ 1706 г. грамотою Шведскаго Короля Карла возведенъ былъ въ графское достоинство, которымъ пользовались и потомки его; 2) что происхожденіе отъ нихъ настоящихъ просителей удостовѣряется метрическими актами; 3) что просители утверждены правительствующимъ сенатомъ въ потомственномъ дворянствѣ; и 4) что документы въ доказательство принадлежности просителямъ сего достоинства представлены въ узаконенный срокъ. Въ слѣдствіе сего государственный совѣтъ, руководствуясь Св. Зак. 1857 года, Т. IX, зак. сост. 7 и 8 пункт. прилож. къ 56 ст. и Высочайшимъ указомъ 7 января 1855 г., *мнѣніемъ положилъ:* штабсъ-ротмистру лейбъ-гвардіи Кирасирскаго Его Величества полка Матвѣю-Ивану (2-хъ именъ), съ сыновьями Александромъ и Іоанномъ и ротмистру Нарвскаго гусарскаго Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Константина Николаевича полка Петру *Горнамъ*, согласно съ заключеніемъ сената, дозволить именоваться въ Россіи Графами и гербъ рода ихъ внесть въ гербовникъ съ показаніемъ, что имъ принадлежитъ графскій титулъ Королевства Шведскаго. (Мнѣніе сіе Высочайше утверждено 17-го мая 1860 г.).

ВИЛЬНО.

22 и 27 сего іюля, по случаю высокоторжественныхъ дней тезоименитства и рожденія Ея Величества Государыни Императрицы Маріи Александровны, высокопреосвященнымъ Іосифомъ, митрополитомъ Литовскимъ и Виленскимъ съ соборомъ духовенства совершены были 22-го въ церкви св. Духова монастыря, а 24-го въ св. Николаевскомъ каѳедральномъ соборѣ, божественныя литургіи и молебствіе.

Въ тоже время въ Р. К. каѳедральномъ соборѣ св. Станислава, а также и въ храмахъ всѣхъ другихъ исповѣданій, совершено было благодарственное молебствіе. Въ оба эти дня городъ былъ иллюминованъ.

Его высокопревосходительство, г. Виленскій военный Гродненскій и Ковенскій генералъ-губернаторъ, генералъ отъ инфантеріи, генералъ-адъютантъ Владиміръ Ивановичъ Назимовъ 23-го числа уѣхалъ въ г. Ковно, а 28 возвратился въ Вильно.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 23 lipca.

NAJWYŻSZY MANIFEST

Z BOŻEJ ŁASKI

MY ALEKSANDER II,

CESARZ I SAMOWŁADZCA WSZECHROSSYI.

KRÓL POLSKI, WIELKI KSIĄŻE FIŃLANDZKI.

i tam daléj, i tam daléj, i tam daléj.

Obwieszczamy wszystkim wiernym poddanym Naszym.

Dnia 16-go lipca, ukochana Nasza Bratowa Wielka Księżna Olga Teodorówna, Małżonka ukochanego Brata Naszego, Wielkiego Księcia Michała Mikołajewicza, powiła Nam Synowicę, a Ich Cesarskim Wysokościom Córkę, nazwaną Anastazyą.

To Cesarskiego domu Naszego pomnożenie, przyjmując jako nowy dowód błogosławieństwa Bożego, zesłanego Nam na pociechę, jesteśmy najzupełniéj przekonani, że wszyscy wierni poddani Nasi wzniosą z Nami do Najwyższego gorące modły, o szczęśliwy wzrost i hodowanie się Nowonarodzonéj.

Rozkazujemy pisać i mianować we wszystkich okolicznościach, gdzie to jest właściwem, tę ukochaną Nam Synowicę, Nowonarodzoną Wielką Księżniczkę, Jej Cesarską Wysokością.

Dan w Peterhofie dnia 16-go lipca, roku od Narodzenia Pańskiego tysiąc ośmset sześćdziesiątego; Panowania zaś Naszego szóstego.

Na oryginale, własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

„ALEKSANDER“

— Rada Państwa, w departamencie spraw cywilnych i duchownych, po rozpatrzeniu postanowienia rządzącego Senatu departamentu heroldji, o hrabiowskiéj godności familii Hornow, miała na względzie: 1) że przodek téj familii Arwid Bernard Horn w 1706 r. przez dyplomat króla Szwedzkiego Karola wyniesiony był na godność hrabiowską, któréj też używali potomkowie jego; 2) że pochodzenie od nich obecnie proszących udowodnione jest aktami metrycznemi; 3) że proszący przez rządzący senat są utwierdzeni w godności szlachectwa dziedzicznego; i 4) że dokumenta udowadniające, iż ta godność należy się proszącym, złożone są w terminie właściwym. W skutek tego Rada Państwa przewodnicząc się Zb. Pr. 1857 roku, T. IX Pr. o st. 7 i 8 punt. annexu do 56 art. i Ukazem Najwyższym z dnia 7 stycznia 1855 roku, przez *opinję uchwaliła:* sztabs-rotmistrzowi lejb-gwardji półku Kirasjerów Jego Cesarskiéj Mości Maciejowi-Janowi (2-ch imion), z synami Aleksandrem i Janem, oraz rotmistrzowi Narwskiego półku huzarów Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego Księcia Konstantego Mikołajewicza Piotrowi *Hornom*, zgodnie z decyzją senatu, pozwolić mianować się w Rossji hrabiami i herb ich familii wnieść do herbarza z wymienieniem, że im służy tytuł hrabiowski królestwa Szwedzkiego. (*Niniejsza opinia Rady Państwa Najwyżéj jest utwierdzona dnia 17-go maja 1860 roku*).

WILNO.

D. 22 i 27-go b. m., jako w dni najuroczystsze imienin i urodzin Jej Cesarskiej Mości Marji Aleksandrówny, JW. *Józef* metropolita Litewski i Wileński z zebranem duchowieństwem, odprawił 22 t. m. w cerkwi św. Ducha, a 27 w Mikołajewskim soborze liturgję świętą i modły dziękczynne.

W tymże samym czasie, w kościele katedralnym pod wezwaniem św. Stanisława, również i w świątyniach innych wyznań, odprawiały się dziękczynne modły. W oba te dni miasto było oświecone.

JW. pan Wileński wojenny, Grodzieński i Kowieński jenerał-gubernator, jenerał-adjutant, jenerał piechoty Włodzimierz *Nazimow*, d. 23 t. m. wyjechał do Kowna, a d. 28 powrócił do Wilna.

ИЗЪ ЗАБЫТАГО ПОРТФЕЙЛЯ.

II. Борцы.

(Продолженіе).

Баба начала, не торопясь, складывать порожнія чашки, завязала ихъ въ какой то синенькій платочекъ.

— Прощенья просимъ, баринъ любезный; можетъ еще ягодокъ посберу, такъ не мину!“

— Хорошо, хорошо!....

Такъ и ушла, и неудалось мнѣ пораспросить ее—не сохранилось ли у нихъ до сихъ поръ пѣсенъ, преданій. Вѣроятно; только трудно заставить разпоясаться, какъ у насъ говорятъ, раскольника. Они не очень довѣрчивы; часто и добрая чарка не заставитъ его разговориться по душѣ. Впрочемъ какъ нибудь попробуемъ.

Итакъ давно, очень давно поселились здѣсь своими первыми колоніями выходцы старовѣры. У всѣхъ славянскихъ племенъ крѣпка привязанность къ своему, къ старому быту; изъ вѣка въ вѣкъ простой мужичокъ ревниво блюдетъ свои нравы, обычаи, пѣсни, преданія; нравственный обликъ его остается долго и съ одними и тѣми же неизмѣнными чертами. Это исключительное свойство натуръ, такъ называемыхъ непосредственныхъ, не тронутыхъ цивилизаціей.

Намъ много случалось выслушивать сужденій о нравственныхъ свойствахъ русскаго, осѣвшаго здѣсь раскольника. Одни говорятъ, что между ними много найдете хорошаго: они честны, неизмѣнятъ слову; умѣютъ долго остаться благодарными, воздержны; пьяницъ между ними почти нѣтъ. Другіе, напротивъ, находятъ въ нихъ много дурныхъ, совершенно противоположныхъ качествъ. Разумѣется отзывы зависѣли отъ обстоятельствъ, въ которыхъ каждый стоялъ къ тому или другому раскольнику. Въ немногомъ крайніе отзывы сходятся. Почти единогласно оставляютъ за раскольниками—воздержность, смышленность, удаль, торговую и промышленную изворотливость. Здѣсь для него совершенно не страшно соперничество Евреевъ.

Другое дѣло—слабости. Слабости конечно есть и въ особенности одна слабость къ чужимъ лошадямъ. Бѣда жителямъ Литовской, Жмудской и Латышской деревеньки, гдѣ или около заведется сосѣдъ-кацапъ съ такою неприличною слабостью. Съ Цыганомъ, Евреемъ, которые тоже охотники до чужихъ лошадей, правда опасно. Но за Цыганомъ можно слѣдить по горячему слѣду, уберечься. Еврей хитеръ, но большой трусъ. При первомъ шумѣ хрустнувшей подъ его же ногами вѣтки готовъ бѣжать, бросить лошадь и пожалуй уже не вернется. Еврей уведетъ лошадь съ луга, съ поля; но рѣдко рѣшится свести со двора, вырвать пробой съ замкомъ, или вынуть цѣлую стѣну изъ конюшни. Укравши онъ струситъ при первомъ опросѣ; обнаружитъ себя, хотя потомъ и съумѣетъ вывернуться передъ судомъ.

Жмудины и Латыши, говорятъ, какъ заведется у нихъ конокрадъ изъ старовѣровъ, сначала долго терпятъ, пытаются и къ становому водить, и поколотятъ, а потомъ и руки опустятъ, да и идутъ на миръ. Юридическій принцинъ мировыхъ сдѣлокъ очень простъ: „Вотъ „тебѣ, голубчикъ, столько-то и столько; а ужъ „ты насъ годикъ, другой, а то и больше не „трогай. Мало ли у тебя другихъ околицъ!“— Подумаетъ раскольникъ, раскинетъ умомъ—разумомъ, да и согласится. За то ужъ взялъ магарычи, не замаетъ, пожалуй еще и отъ другаго конокрада убережетъ. Своего рода нравственныя убѣжденія о чести.

Роскольникъ, если онъ занимается конокрадствомъ, такъ ужъ и смѣлъ до дерзости, и хитеръ, какъ лиса, и упрямъ—задумаетъ, такъ ужъ сдѣлаетъ. Если и подъ слѣдствіе попадетъ, вывернется не хуже еврея. Тотъ болтливъ; волей—неволей иногда запутается; при томъ постоянно даетъ слѣдователю возможность импонировать надъ собой. Такимъ образомъ накопятся если не доказательства, то улики. Раскольникъ другое дѣло. Слѣдователю рѣдко удается какъ говорится, сѣсть на него верхомъ. Онъ держитъ себя съ достоинствомъ, которое называютъ технологи-становые—закоснѣлостью; лишняго слова не скажетъ; молчитъ, или знать не знаю, и ужъ ни въ какомъ случаѣ не пустится въ подробности; на очныхъ ставкахъ не оторопѣетъ. Для суда одно спасенье, что большею частію міръ, свои, не любятъ покрывать вора и порочатъ его на обыскѣ. А это если не всегда, такъ по крайней мѣрѣ часто ведетъ за собою ссылку. Еврейское общество напротивъ всегда одобритъ своего члена, какъ бы онъ порочен не былъ.

Сколько разъ намъ приходилось почти безошибочно узнать въ толпѣ, или просто на улицѣ здоровый типъ русскаго мужичка, котораго представителемъ здѣсь раскольникъ. Въ немъ нѣтъ тѣхъ рѣзкихъ наружныхъ такъ сказать отрывочно-отдѣльныхъ отпечатковъ, по которымъ вы вездѣ легко отличите Еврея, Цыгана, или Черкеса и Итальянца—по цвѣту волосъ, лица, по изгибу носа, по скуламъ и т. под. Нѣтъ, вы кацапа узнаете по общему впечатлѣнію, которое онъ на васъ производитъ: по спокойной осанкѣ, по силѣ и здоровью всѣхъ мускуловъ, по смѣлому, иногда, какъ напримѣръ у стариковъ—раскольниковъ, нѣсколько недовѣрчивому взгляду; наконецъ по удали и разгулу, тамъ гдѣ есть мѣсто и возможность разгуляться. Недумайте, чтобы въ моихъ словахъ пробивалось національное пристрастье!—Можетъ быть;—но я попрошу васъ самихъ вглядѣться по пристальнѣе.—Тогда вы еще многими и многими чертами дополните прекрасный и художественный типъ стараго Мухина въ „Samowarze“ Игнація Ходзьки....

(Прод. впредь)

Извлеченія изъ проэкта главныхъ основаній для межеванія Сѣверо-Западныхъ губерній: Виленской, Гродненской, Минской и Ковенской.

(Продолженіе; см. N. 58).

О мировыхъ судахъ.

Порядокъ избранія мировыхъ судей, составъ и образованіе мироваго суда.

126. Въ каждомъ межеумомъ уѣздѣ, при назначеніи въ ономъ межеванія, дворяне, владѣющіе поземельною собственностію, избираютъ отъ 3-хъ до 5-ти лицъ, для исполненія въ мировомъ судѣ обязанностей предсѣдателей; а за тѣмъ земельные собственники всѣхъ неподатныхъ сословій и отдѣльно собственники сословій податныхъ, избираютъ, безраз-лично изъ обоихъ этихъ сословій, первые отъ 10 до 15, а послѣдніе отъ 3 до 5 довѣренныхъ лицъ, для исполненія въ мировомъ судѣ обязанностей мировыхъ судей.

127. Избранные въ предсѣдатели и судьи мировыхъ судовъ лица, утверждаются въ своихъ званіяхъ начальникомъ губерніи, и затѣмъ даютъ присягу по формѣ, установленной при опредѣленіи въ службу.

128. Предсѣдатели и судьи избираются на три года.

129. Для образованія мироваго суда, владѣльцы между которыми возникло дѣло, передаваемое на рѣшеніе сего суда, избираютъ въ составъ онаго изъ лицъ, предварительно для сего утвержденныхъ, на основаніи § 127, одного предсѣдателя и двухъ судей. Если имѣнія принадлежатъ владѣльцамъ не податныхъ и податныхъ сословій, то каждое изъ нихъ избираетъ, кромѣ общаго предсѣдателя, по одному судьѣ.

Примѣчаніе. По дѣламъ казны участвуетъ въ мировомъ судѣ, съ правомъ голоса, для сужденія и рѣшенія, судья отъ государственныхъ имуществъ.

130. Если бы не состоялось избраніе мировыхъ судей изъ лицъ, предназначенныхъ для сего на общихъ выборахъ, то они назначаются межевыми коммиссіями изъ нихъ же, по жребію. Равно по жребію назначаются предсѣдатели или судьи на мѣсто тѣхъ избранныхъ, которые по болѣзни или другимъ причинамъ, не могли бы въ судѣ присутствовать.

131. Если спорящіе владѣльцы единогласно между собою согласились избрать въ мировой судъ помимо предназначенныхъ для сего на общихъ выборахъ лицъ, то таковой выборъ дозволяется не иначе какъ съ тѣмъ, чтобы эти лица съ своей стороны изъявили на то согласіе и предъ отправленіемъ обязанностей мировыхъ судей дали, по установленной формѣ, присягу.

Примѣчаніе. Если владѣльцы, до которыхъ межеваніе касается, единогласно пожелаютъ избрать, взамѣнъ мироваго суда, одно лицо, то постановленіе сего послѣдняго считается равносильнымъ постановленію суда.

132. Для образованія мироваго суда, межевая коммиссія посылаетъ къ посреднику списокъ свободнымъ отъ занятій лицамъ, предварительно избраннымъ для исполненія обязанностей предсѣдателей и судей въ мировыхъ судахъ, а также списокъ владѣльцамъ-избирателямъ, и поручается ему сдѣлать распоряженіе о немедленномъ выборѣ предсѣдателей и судей мироваго суда, на основаніи § 129-го сего положенія.

Примѣчаніе. Владѣльцы, не явившіеся по вызову посредника для выборовъ, или не приславшіе повѣреннаго, не имѣютъ права жаловаться на произведенный безъ нихъ выборъ судей.

133. Посредникъ по учиненіи выбора предсѣдателей и судей мироваго суда, представляетъ въ межевую коммиссію списокъ избранныхъ лицъ.

134. Межевая коммиссія, по полученіи такого списка, немедленно увѣдомляетъ о семъ избраннаго предсѣдателя мироваго суда, препровождаетъ къ нему самое дѣло, съ объясненіемъ возлагаемаго на судъ порученія, и въ то же время извѣщаетъ его, къ какой межевой партіи онъ можетъ обратиться, въ случаѣ надобности, для производства техническихъ работъ, а начальнику, той партіи даетъ знать, чтобы онъ, по требованію предсѣдателя мироваго суда, немедленно или самъ отправился съ партіею для работъ по его указанію, или командировалъ кого либо изъ своихъ чиновъ.

135. Затѣмъ предсѣдатель распоряжается объ открытіи мироваго суда и приступаетъ къ исполненію возложеннаго на оный порученія, сообразно изъясненнымъ ниже основаніямъ.

136. Предсѣдатель долженъ стараться вообще о скорѣйшемъ исполненіи порученія и если возможно за одинъ съѣздъ.

137. Постановленіе мироваго суда не подлежитъ апелляціи; но въ случаѣ отступленія отъ основаній для его дѣйствія, могутъ быть приносимы на оный частныя жалобы межевой коммиссіи въ трехъ мѣсячный срокъ.

138. Предсѣдатели и судьи считаются въ службѣ по выборамъ. Содержанія они не получаютъ, но пользуются прогонными деньгами на счетъ межуемыхъ имѣній; за дѣятельное же содѣйствіе къ успѣшному окончанію межеванія, награждаются по примѣру посредниковъ по полюбовному размежеванію въ Великороссійскихъ губерніяхъ.

Обязанности мироваго суда.

139. Мировый судъ призывается межевою коммиссіею въ слѣдующихъ случаяхъ:

а) Когда при возникшихъ спорахъ о границахъ имѣній, обѣ стороны, не желая заводить судебнаго дѣла по имѣющимся у нихъ доказательствамъ, предоставятъ разрѣшеніе спора мировому суду.

б) Когда владѣльцы какого либо имѣнія пожелаютъ предоставить мировому суду размежеваніе къ однимъ мѣстамъ принадлежащихъ имъ въ томъ имѣніи земель.

и в) Когда для формальнаго разрѣшенія вопросовъ, возникшихъ при межеваніи, не имѣется достаточно необходимыхъ данныхъ, такъ что для достиженія соглашеній и для правильнѣйшаго постановленія рѣшенія, требуются основательныя знанія мѣстныхъ потребностей землевладѣльцевъ и общее отъ нихъ довѣріе.

140. Во всякомъ случаѣ, будетъ ли мировой судъ призванъ по желанію владѣльцевъ или образованъ по опредѣленію коммиссіи, онъ дѣйствуетъ слѣдующимъ образомъ:

При разрѣшеніи споровъ о границахъ.

141. Когда споръ возникаетъ при проведеніи окружной межи имѣнію, то Судъ по разсмотрѣніи переданныхъ ему изъ коммиссіи данныхъ и самаго плана, дѣлаетъ постановленіе о спорной землѣ, назначая на планѣ нарѣзку безспорной границы, объявляетъ, о томъ владѣльцамъ и представляетъ все дѣло въ коммиссію для дальнѣйшаго распоряженія.

142. Когда же въ межевой коммиссіи возникаетъ дѣло о спорной границѣ по прошенію владѣльцевъ, коихъ имѣнія не обмежеваны, или таковое дѣло поступитъ изъ какого либо присутственнаго мѣста, то въ семъ случаѣ мировой судъ распоряжается, если признаетъ нужнымъ, какъ о составленіи плана на спорное мѣсто, буде онаго не имѣется, такъ и о собраніи необходимыхъ для разрѣшенія спора свѣдѣній; послѣ чего постановляетъ опредѣленіе, приводитъ его въ исполненіе и доноситъ о томъ межевой коммиссіи для прекращенія дѣла; причемъ прилагается и все производство суда.

При размежеваніи имѣній.

а) *Владѣльцы которыхъ единогласно пожелали развести свои земли къ однимъ мѣстамъ чрезъ посредство суда.*

143. Мировой судъ, при размежеваніи имѣній, владѣльцы которыхъ единогласно пожелали развести свои земли чрезъ посредство онаго суда, первоначально принимаетъ всѣ мѣры для полюбовнаго соглашенія владѣльцевъ на отводъ принадлежащихъ имъ земель къ однимъ мѣстамъ, и если достигнуть этого будетъ невозможно безъ генеральнаго обхода дачи или съемки внутренней чрезполосности, то распоряжается о произведеніи того и другаго, чрезъ командированныхъ къ нему межевыхъ чиновъ.

144. По исполненіи этого, мировой судъ снова убѣждаетъ владѣльцевъ развестись полюбовно, объяснивъ каждому изъ нихъ сколько у кого земли и какого качества, и сдѣлавъ имъ, по предварительно отобраннымъ желаніямъ, примѣрныя нарѣзки.

145. Если и послѣ этого мировымъ судомъ не будетъ достигнуто полюбовнаго соглашенія, то онъ имѣя полномочіе владѣльцевъ развести ихъ къ однимъ мѣстамъ, приступаетъ къ обязательному для владѣльцевъ размежеванію ихъ земель, дѣйствуя по совѣсти и не выходя изъ границъ предоставленныхъ ему правъ. Затѣмъ судъ дѣлаетъ нарѣзку и въ постановленіи своемъ, кромѣ того, что касается до размежеванія имѣнія, объясняетъ сколько у каждаго изъ предназначенныхъ къ размежеванію владѣльцевъ и у казны было десятинъ земли по съемкѣ, сколько каждому изъ нихъ предположено къ отмежеванію и какъ велики и съ кѣмъ сдѣланы промѣны или уступки. По объявленіи же сего постановленія кому слѣдуетъ, мировой судъ все дѣлопроизводство представляетъ въ коммиссію на разсмотрѣніе и дальнѣйшее съ ея стороны распоряженіе.

б) *Когда часть владѣльцевъ пожелала развести свои земли къ однимъ мѣстамъ, а другая хочетъ остаться въ чрезполосности.*

146. Прежде всего мировой судъ старается объ общемъ соглашеніи всѣхъ землевладѣльцевъ имѣнія на размежеваніе; но если этого не достигаетъ, тогда приступаетъ къ соглашенію только тѣхъ владѣльцевъ, которые признали мировой судъ и дѣйствуетъ относительно ихъ земель согласно §§ 143, 144 и 145, оставляя неприкосновенными земли владѣльцевъ не изъявившихъ желаніе межеваться *).

в) *Когда въ имѣніи участвуетъ казна.*

147. Казенныя земли обязательно вымежевываются къ однимъ мѣстамъ, при чемъ, кромѣ соблюденія нижеизложенныхъ условій для дѣйствій мироваго суда, имѣть еще въ виду, чтобы дѣлая промѣны казенныхъ земель на частныя, по возможности менѣе касаться обмѣна частныхъ земель на частныя.

Условія, постановляемыя для дѣйствій мировыхъ судовъ.

148. Всѣ усадебныя земли, какъ то: дворы съ принадлежащими къ нимъ строеніями, огородами, и садами, выгоны, хутора, пасѣки (пчельники), постоялые дворы, мельницы, фабрики, заводы и тому подобныя хозяйственныя или промышленныя заведенія, остаются неприкосновенными и никакимъ промѣнамъ, по одному усмотрѣнію мироваго суда, не подлежатъ.

149. Всѣ участки земли, пространствомъ въ 20 десятинъ и болѣе, также не подлежатъ промѣну, безъ добровольнаго согласія владѣльцевъ.

150. При промѣнѣ однородныхъ угодій мировой судъ, взвѣшивая равномѣрность выгодъ оныхъ, не долженъ однакожъ допускать, чтобы промѣниваемые участки были одинъ противъ другаго болѣе чѣмъ въ 1½ раза по пространству.

151. Стараясь промѣны дѣлать между однородными угодьями, еслибы встрѣтилась необходимость добавить изъ другаго угодья, то добавляемое количество не должно превышать 20% въ пахатной и луговой землѣ и 10% въ лѣсѣ, противъ того количества, къ которому добавляется.

152. Обязанности мироваго суда при межеваніи лѣсовъ изложены въ особомъ отдѣлѣ объ оныхъ.

О размежеваніи лѣсовъ.

153. Если при межеваніи лѣсовъ не состоится полюбовныхъ соглашеній для промѣна разнаго рода участковъ и для сведенія ихъ къ однимъ мѣстамъ, то лѣсные участки въ 20 десятинъ и болѣе, согласно § 149, оставляются безъ промѣна, а равно и тѣ изъ участковъ менѣе 20-ти дес., промѣнъ которыхъ мировой судъ, по мѣстнымъ обстоятельствамъ, признаетъ невозможнымъ; за тѣмъ остальные лѣсные участки промѣниваются по усмотрѣнію суда съ соблюденіемъ условій, изложенныхъ въ §§ 150 и 151-мъ.

154. Владѣлецъ въѣзжаго лѣса, желающій освободиться отъ въѣзда постороннихъ лицъ, имѣющихъ на оный право, основанное на документахъ и не прекратившееся по силѣ 459 ст. Св. Гражд. Зак., част. 1, т. x (изд. 1857 года), выдѣляетъ по соглашенію съ ними въ полную собственность ка-

*) Были мнѣнія, чтобы до извѣстной нормы размежеваніе было обязательно. Слѣдовалобы обратить на этотъ вопросъ особенное вниманіе.

Wyjątki z projektu obejmującego główne zasady rozgraniczenia w gubernjach północno-zachodnich, to jest Wileńskiéj, Grodzieńskiéj, Kowieńskiéj i Mińskiéj.

(Dalszy ciąg ob. N. 57.)

O SĄDACH POLUBOWNYCH.

Porządek wybrania sędziów polubownych, skład i utworzenie sądu polubownego.

126. W każdym powiecie rozgraniczanym, przystępując do rozpoczęcia pomiaru i rozgraniczania, szlachta własność ziemską posiadająca, wybiera od 3-ch do 5-ciu osób, dla pełnienia w sądzie polubownym obowiązków prezydentów; poczém właściciele ziemscy wszystkich stanów niepodatkowych i osóbno właściciele stanów podatkowych, wybierają, bez różnicy z obu tych stanów, pierwsi od 10 do 15, a ostatni od 3 do 5 osób zaufanych, dla pełnienia w sądzie polubownym obowiązków sędziów polubownych.

127. Wybrane na prezydentów i sędziów sądów polubownych osoby, na urzędach swoich utwierdzanie są przez naczelnika gubernji, następnie zaś składają przysięgę według roty, przy naznaczaniu do służby ustanowionéj.

128. Prezydenci i sędziowie na trzy lata są wybierani.

129. Dla utworzenia sądu polubownego, ziemianie, między którymi wynikła sprawa, na rozstrzygnienie tego sądu oddająca się, wybierają do jego składu z osób, najprzód ku temu utwierdzonych, na zasadzie § 127, jednego prezydenta i dwóch sędziów. Jeżeli majątki należą do właścicieli stanów niepodatkowych i podatkowych, tedy każdy z nich wybiera, prócz wspólnego prezydenta, po jednym sędzim.

Uwaga. W sprawach skarbu uczęstniczy w sądzie polubownym, z prawem głosu, dla sądzenia i wyrokowania, sędzia od dóbr państwa.

130. W razie jeśliby nie przyszło do skutku, wybranie sędziów polubow. z osób, przeznaczonych ku temu na wyborach ogólnych, tedy kommissje graniczne naznaczają ich losem z grona tychże osób. Również losem naznaczają się prezydenci lub sędziowie na miejsce tych obranych, którzy dla choroby lub innych przyczyn nie mogliby w sądzie zasiadać.

131. Gdyby wiodący spór ziemianie jednogłośnie zgodzili się między sobą wybrać do sądu polubownego nie z grona przeznaczonych ku temu na ogólnych wyborach osób, wybór taki pozwala się pod tym jedynie warunkiem, iżby te osoby ze swéj strony zgodziły się na to i przed pełnieniem obowiązków sędziów polubownych, złożyły przysięgę według roty przepisanéj.

Uwaga. Jeżeli ziemianie, do których rozgraniczenie ściąga się, jednomyślnie zechcą wybrać, zamiast sądu polubownego, jedną osobę, tedy postanowieniu téj ostatniéj przyznaje się równie moc obowiązująca, jaką ma postanowienie sądu.

132. Dla utworzenia sądu pokoju, kommissja graniczna posyła do pośrednika listę wolnych od zajęć osób, poprzednio ku pełnieniu obowiązków prezydentów i sędziów w sądach polubownych wybranych, tudzież listę ziemian wyborców, i porucza się mu, aby uczynił rozporządzenie względem niezwłocznego wybrania prezydentów i sędziów sądu polubownego, na mocy § 129 niniejszéj ustawy.

Uwaga. Ziemianie, którzy na wezwanie pośrednika nie przybędą na wybory lub pełnomocnika nie przyszlą, nie mają prawa podawać skargi na wybór sędziów bez nich uskuteczniony.

133. Pośrednik po wybraniu prezydentów i sędziów sądu polubownego, składa w kommissji granicznéj listę osób wybranych.

134. Kommissja graniczna, po otrzymaniu téj listy, niezwłocznie o tém zawiadamia wybranego prezydenta sądu polubownego, przesyła mu samą sprawę z objaśnieniem wkładanego na sąd poruczenia, i jednocześnie zawiadamia go, do któréj mianowicie partji mierniczéj może się udać, w razie potrzeby, dla uskutecznienia robót technicznych, naczelnikowi zaś owéj partji zaleca, ażeby na zapotrzebowanie prezydenta sądu polubownego, niezwłocznie albo sam udał się z partją do roboty wedle jego wskazania, albo posłał ku temu kogokolwiek ze swych podkomendnych.

135. Potém prezydent wydaje rozporządzenie względem otwarcia sądu polubownego i przystępuje ku wypełnieniu włożonego nań poruczenia, stosownie do zasad niżéj wyłożonych.

136. Prezydent obowiązany jest starać się w ogólności o jak najrychlejsze ukończenie poruczenia i jeżeli można w ciągu jednego zjazdu.

137. Postanowienie sądu polubownego nie ulega apellacji, ale w razie odstąpienia od zasad czynności swoich, mogą być nań podawane skargi pojedyńcze do kommissji w ciągu terminu trzechmiesięcznego.

138. Prezydenci i sędziowie liczą się w służbie od wyborów. Płacy nie pobierają, ale otrzymują pieniądze przejezdne na rachunek dóbr rozgraniczanych; za czynne zaś przykładanie się do skutecznego ukończenia rozgraniczenia, otrzymują nagrody na wzór pośredników polubownego rozgraniczenia w gubernjach Wielkorossyjskich.

OBOWIĄZKI SĄDU POLUBOWNEGO.

139. Sąd polubowny zwołuje się przez kommissję graniczną w zdarzeniach następujących:

a) Kiedy w sporach o granice dóbr wynikłych, niechcąc zaprowadzać sprawy sądowéj, na mocy posiadanych przez się dowodów, obie strony rozstrzygnienie sporu na sąd polubowny zdadzą.

b) Kiedy dziedzice jakiegokolwiek majątku zechcą zdać na sąd polubowny rozgraniczenie do jednych obrębów tych gruntów, które w owym majątku własność ich stanowią.

i c) Kiedy dla dokładnego rozstrzygnienia kwestji przy rozgraniczeniu wynikłych, nie ma dostatecznie potrzebnych danych, tak, iż dla osiągnienia porozumienia się i regularniejszego postanowienia wyroku, niezbędną jest gruntowna znajomość miejscowych potrzeb ziemian i zupełne ich zaufanie.

140. W każdym razie, czy to sąd polubowny zwołany będzie w skutek żądania ziemian, czy też utworzony przez postanowienie kommissji, czynności swoje odbywa w sposób następujący:

PRZY ROZSTRZYGANIU SPORÓW O GRANICE.

141. Jeżeli spór wynika przy wyprowadzeniu okolnéj miedzy granicznéj majątku, sąd po rozpatrzeniu udzielonych sobie przez kommissję danych i samego planu, czyni postanowienie o gruncie spornym, oznaczając na planie kierunek granicy bezspornéj, zawiadamia o tém dziedziców i całą sprawę przesyła do kommissji do dalszego rozporządzenia.

142. Jeżeli zaś w kommissji granicznéj wynika sprawa o granicę sporną w skutek prośby właścicieli, których posiadłości nie są rozgraniczone, lub sprawa tego rodzaju wejdzie z jakiegokolwiekbądź sądownictwa, w takim razie, sąd polubowny wydaje rozporządzenie, skoro to uzna za potrzebę, tak o sporządzenie planu ziemi spornéj, jeśli go nie ma, jako też o zebranie niezbędnych do rozstrzygnienia sporu wiadomości; poczém uchwala postanowienie, przyprowadza je do skutku i donosi o tém kommissji granicznéj dla zaliczenia sprawy za ukończoną; przyczém załącza się cały przewód sądowy.

PRZY ROZGRANICZENIU MAJĄTKÓW.

a) *Kiedy właściciele jednomyślnie zażądali posiadłości swoje z szachownic rozgraniczyć w jedne obręby przez pośrednictwo sądu.*

143. Sąd polubowny przy rozgraniczaniu majątków, których dziedzice jednomyślnie zażądali uskutecznić zamiany swoich gruntów szachowniczych za pośrednictwem tego sądu, najprzód ma przedsiębrać wszelkie środki ku osiągnieniu polubownéj zgody właścicieli na wydzielenie im, zamiast rozrzuconych szachownic, posiadłości w jednych obrębach; jeżeli zaś to się uskutecznić nie da, bez jeneralnego pomiaru majątku albo bez zdjęcia planu szachownic wewnętrznych, rozporządza się względem wykonania jednego i drugiego, za pomocą przysłanych mu mierników.

144. Po spełnieniu tego, sąd polubowny znowu nakłania właścicieli do ugodliwego rozgraniczenia się, wykazując ile każdy z nich posiada ziemi i jakiego gatunku, i wytknąwszy im, po otrzymaniu najprzód ich zgodzenia się na to, lnje miedz przypuszczalnych.

145. Jeżeli po tém wszystkiem sąd polubowny nie zdoła jednak doprowadzić do polubownego porozumienia się, tedy mając upoważnienie dziedziców rozgraniczenia ich posiadłości do jednych obrębów, sąd przystępuje ku obowiązującemu właścicieli rozgraniczeniu ich posiadłości, postępując według sumienia i nie wychodząc z granic praw sobie nadanych. Następnie sąd wytyka miedzę graniczną i w postanowieniu swojem, prócz tego co się tycze rozgraniczenia majątku, wyraża ile u każdego z rozgraniczających się właścicieli i w skarbie było dziesięsin po zdjęciu planu, ile każdéj stronie zamierzono odmierzyć i jak znaczne i z kim porobione są zamiany albo ustępstwa. Po uwiadomieniu kogo należy o tem postanowieniu, sąd polubowny całą sprawę przedstawia do kommissji na rozpatrzenie i dalsze z jéj strony rozporządzenie.

b) *Kiedy część właścicieli zażądała rozgraniczyć swe grunta do jednych obrębów, inna zaś chce przy szachownicach pozostać.*

146. Przedewszystkiem sąd polubowny stara się o to, żeby wszystkich w ogólności dziedziców majątku skłonić do zgody na rozgraniczenie się; jeżeli zaś tego osiągnąć nie może, doprowadza do porozumienia się tych tylko właścicieli, którzy sąd polubowny zwołali i względem ich gruntów postępuje podług §§ 143, 144 i 145, pozostawując nietykalnemi grunta dziedziców, którzy nie zgodzili się na rozgraniczenie *).

c) *Kiedy w majątku skarb ma udział.*

147. Posiadłości skarbowe rozgraniczają się z szachownic do jednych obrębów sposobem obowiązującym, przyczém przez zachowanie niżéj wyłożonych warunków co do czynności sądu polubownego, należy mieć jeszcze na względzie, żeby zamieniając grunta skarbowe na prywatne, o ile można najmniéj zamieniać grunta prywatne na prywatne.

WARUNKI STANOWIONE CO DO CZYNNOŚCI SĄDÓW POKOJU.

148. Wszystkie grunta siedzibne, jako to: dziedziczne z należącemi do nich budowlami, ogrodami i sadami, wygony, folwarki, pasieki, karczmy, młyny, fabryki, rękodzielnie i temu podobne zakłady gospodarskie albo przemysłowe, pozostają nietykalnemi, i żadnym zamianom, jedynie na żądanie sądu polubownego, nie podlegają.

149. Wszystkie schedy czyli ucząstki ziemi, zawierające 20 dziesięcin i więcéj, również nie podlegają zamianie, bez dobrowolnego zgodzenia się właścicieli.

150. Przy zamianie jednorodnych użytków, sąd polubowny, porównywając jednostajność ich wygod, nie powinien jednakże dopuszczać, żeby zamieniane ucząstki były przeszło o półtora razy większe względem siebie w przestrzeni.

151. Starając się robić zamiany jednorodnych użytków, w razie gdyby wypadła konieczność dodać część innego użytku, tedy ilość dodawana nie powinna przechodzić o 20 % ziemi oroméj i sianożętnéj i o 10 % lasu, w stosunku do téj ilości, do któréj się dodaje.

152. Obowiązki sądu polubownego przy rozgraniczaniu lasów, wyłożone są w osóbnym rozdziale o nich.

O ROZGRANICZANIU LASÓW.

153. Jeżeli przy rozgraniczaniu lasów nie zajdzie ugoda polubowna na zamianę różnego rodzaju sched czyli ucząstków i na przyłączenie ich do jednych obrębów, tedy ucząstki leśne o 20 dziesięcinach i więcéj, stosownie do § 149, pozostają bez zamiany, jak również i te ucząstki mniéj niż 20 dziesięcin mające, których zamianę sąd polubowny uzna za niepodobną; wszystkie zaś inne leśne ucząstki zamieniają się według uwagi sądu, z zachowaniem warunków w §§ 150 i 151 wyłożonych.

154. Właściciel lasu wrębnego, chcący uwolnić się od wstępu osób postronnych, mających ku

*) Były zdania, żeby do pewnéj normy rozgraniczenie było obowiązujące, na co właśnie szczególną prosimy zwrócić uwagę.

ждаго изъ нихъ, участокъ изъ лѣса, соотвѣтственно правамъ ихъ на пользованіе онымъ.

155. Если соглашеніе между владѣльцемъ и участниками во въѣздѣ не послѣдуетъ, то дѣло по просьбѣ владѣльца передается мировому суду, который соображая какъ проэктированный владѣльцемъ надѣлъ, такъ и права участниковъ во въѣздѣ и возраженія ихъ противу проэкта, составленнаго владѣльцемъ, постановляетъ рѣшеніе, съ указаніемъ, какое пространство лѣса и въ какомъ мѣстѣ надлежитъ выдѣлить каждому въ замѣнъ права на въѣздъ, и представляетъ межевой коммиссіи на утвержденіе и дальнѣйшее къ исполненію распоряженіе.

156. Для огражденія правъ владѣльца постановляется: а., что ни въ какомъ случаѣ по рѣшенію мироваго суда участокъ лѣса, выдѣляемый въ замѣнъ права на въѣздъ, не долженъ превышать, примѣняясь къ ст 584 св. меж. зак., 1 десят. на $7\frac{1}{2}$ дес. пахатной земли, состоящей во владѣніи пользующагося симъ правомъ и принадлежащей къ имѣнію, коему по документу присвоено это право, и б., что пространство лѣса, выдѣлаемаго для всѣхъ въ совокупности лицъ, имѣющихъ право въѣзда, не должно превышать половины всего пространства въѣзжаго лѣса, принадлежащаго владѣльцу онаго.

157. Общіе лѣса частнаго владѣнія разверстываются между владѣльцами по документамъ или по безспорному пользованію опредѣленною частію того лѣса въ теченіи 10-ти лѣтъ. При несуществованіи же доказательства на право владѣнія опредѣленною частію того лѣса, онъ разверстывается между всѣми владѣльцами по количеству пахатной земли, состоящей въ тѣхъ имѣніяхъ, по которымъ владѣльцы участвовали во владѣніи общимъ лѣсомъ.

158. Уравненіе по возможности выдѣляемыхъ изъ общихъ лѣсовъ участковъ по качеству лѣса и почвы земли, при недостиженіи полюбовнаго соглашенія, производится мировымъ судомъ.

159. Строевые лѣса иначе не могутъ быть мѣняемы, какъ по полюбовному соглашенію.

160. Если для рѣшенія мироваго суда по размежеванію лѣсовъ потребуются таксаціонные выводы, то для сего приглашаются лѣсные офицеры, по сношенію съ мѣстною палатою государственныхъ имуществъ.

О РАЗМЕЖЕВАНІИ ЗЕМЕЛЬ ОБЩИХЪ.

161. Общія земли (т. е. гдѣ владѣніе въ натурѣ необозначено, а опредѣляется или правомъ по документу или правомъ давняго пользованія) разверстываются между владѣльцами также, какъ сказано въ §§ 157 и 158 объ общихъ лѣсахъ.

О НАМЕЖЕВАНІИ ВЫГОНОВЪ КЪ ГОРОДАМЪ И СЕЛЕНІЯМЪ.

162. Къ городамъ отмежевывать выгоны въ томъ количествѣ, какое состоитъ въ ихъ дѣйствительномъ владѣніи.

163. Выгоны, находящіеся при селеніяхъ, обмежевываются вмѣстѣ съ тѣми селеніями въ полномъ составѣ, для общаго пользованія жителей селеній.

164. Тѣ выгоны при селеніяхъ, на которые, или на часть ихъ, есть у иныхъ владѣльцевъ документы, доказывающіе право ихъ владѣнія и которые выгоны однако были постоянно въ пользованіи общественномъ, оставлять въ томъ же общемъ пользованіи, а владѣльцу, въ видѣ вознагражденія, отдѣлять соотвѣтственную часть земли, на счетъ общаго количества оной, пропорціонально владѣнію каждаго владѣльца. Въ документахъ должны быть означены точно границы и мѣра выгона или части онаго.

165. Выгоны нынѣ существующіе при селеніяхъ могутъ быть при межеваніи увеличены по общему полюбовному соглашенію владѣльцевъ; въ случаѣ же еслибы нѣкоторые изъ владѣльцевъ заявили желаніе увеличить выгонъ, а другіе того не пожелали, рѣшеніе сего должно быть предоставлено мировому суду, который при измѣненіи пространства выгона долженъ имѣть въ виду дѣйствительную въ немъ потребность для скотоводства, заселенія и проч., а самое увеличеніе выгона дѣлать по разсчету полевыхъ и луговыхъ земель, состоящихъ у владѣлцевъ, живущихъ въ селеніи.

166. Выгоны, состоящіе въ общемъ пользованіи нѣсколькихъ имѣній, какъ заселенныхъ, такъ и имѣющихъ одни только господскія хозяйства, дѣлить между этими имѣніями, буде нѣтъ документовъ или границъ въ натурѣ, пропорціонально количеству всей полевой и луговой земли, принадлежащей каждому имѣнію.

167. Общія пастбища, не составляющія собственно выгона, т. е. не примыкающія къ селеніямъ, а находящіяся среди полей или другихъ угодій, если не будетъ согласія всѣхъ владѣльцевъ оставить ихъ въ настоящемъ видѣ, могутъ быть и размежевываемы по добровольному соглашенію. Если же таковаго соглашенія не состоится, или если только нѣкоторые владѣльцы будутъ желать размежеванія пастбища, то предоставить мировому суду рѣшеніе вопроса: нужно ли оное размежевывать и если нужно, то самое размежеваніе производить примѣняясь къ правиламъ для общихъ лѣсовъ, по документамъ или по количеству полевыхъ и луговыхъ земель.

(Оконч. впредь.)

ОБЪ ИСПЫТАНІЯХЪ ВОСПИТАННИКОВЪ ВЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЯХЪ ВИЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

(Окончаніе см. N. 58).

Въ Свенцянской гимназіи Высочайше утвержденной 7-го октября 1859 года и открытой въ числѣ пяти классовъ 19 октября 1859 года поступило всего учащихся 130, въ то число прибыло 3, выбыло 8, затѣмъ подверглось испытанію 125 человѣкъ. Испытаніе началось 7-го, окончилось 22 іюня; изъ числа учащихся переведены въ высшій классъ: изъ 1-го во 2-й 12-ть, изъ 2-го въ 3-ій 15-ть, изъ 3-го въ 4-й 14-ть, изъ 4-го въ 5-й 6-ть, изъ 5-го въ 6-й 8-мъ. Сверхъ сего допущено къ дополнительному испытанію во всѣхъ классахъ 9 чел. За отличные успѣхи и благонравіе удостоены наградъ: а) Книгами и похвальными листами IV класса, Генрихъ Яновскій и II класса Петръ Данилевичъ. б) Похвальными листами: I класса Генрихъ Буковскій, Андрей Будзько, Юліянъ Сондагъ. II класса Михаилъ Вазгирдъ, Чеславъ Чеховичъ. III класса Ромуальдъ Обырнъ, Игнатій Смигельскій, Титъ Чеховичъ. IV класса Осипъ Полторжицкій. V класса Осипъ Хржановскій. Изъ приготовительнаго класса удостоено перевода въ первый 6-ть чел.

При семъ Свенцянская гимназія честь имѣетъ объявить, что съ будущаго $18^{60}/_{61}$ учебнаго года открывается шестой классъ; а потому желающіе могутъ поступать изъ числа окончившихъ курсъ въ прогимназіяхъ.

---

temu prawo, oparte na dokumentach i które nie ustało istnieć na mocy 459 art. Zb. Pr. Cyw. cz. I. T. X. (wyd. 1857 r.), wydziela za porozumieniem się z nim na zupełną własność każdego z nich, kawał lasu, stosownie do praw ich użytkowania.

155. Jeżeli między właścicielem i uczęstnikami wrębu porozumienie się nie nastąpi, sprawa na prośbę dziedzica oddaje się do sądu polubownego, który rozważając tak projektowany przez właściciela wydział, jako też prawo uczęstników do wrębu i ich zarzuty projektowi dziedzica czynione, stanowi wyrok, wyrażając w nim jaką przestrzeń lasu i w jakiem miejscu należy wydzielić każdemu w zamian za ich prawo do wrębu, i przedstawia kommissji granicznéj na utwierdzenie i dalsze ku wykonaniu rozporządzenie.

156. Dla ochrony praw właściciela, postanawia się: a) że w każdym razie za wyrokiem sądu polubownego wydzielająca się część lasu w zamian za prawo wrębu, nie ma przewyższać, stosując się do art. 584 Zb. Pr. Gran., 1 dziesięciny na $7\frac{1}{2}$ dzies. ziemi oroméj, zostającéj w posiadaniu używającego tego prawa i należącéj do majątku, któremu podług dokumentu posługuje to prawo, i b) że przestrzeń lasu, wydzielanego wszystkim łącznie osobom do wrębu prawo mającym, nie powinna przewyższać połowy całéj przestrzeni lasu wrębnego, stanowiącego własność dziedzica.

157. Wspólne lasy posiadłości prywatnéj, rozdzielają się pomiędzy właścicielami podług dokumentów lub na mocy bezspornego używania oznaczonéj części tego lasu w ciągu 10-ciu lat. Jeżeli zaś nie ma dowodów na prawo posiadania pewnéj części tego lasu, tedy las ten rozdziela się pomiędzy wszystkimi właścicielami, stosownie do ilości ziemi oroméj, znajdującéj się w tych majątkach, z których właściciele uczęstniczyli w posiadaniu lasu wspólnego.

158. Zrównanie o ile można wydzielanych ze wspólnych lasów części według dobroci lasu i gatunku ziemi, w razie nieosiągnienia zgody polubownéj, uskutecznia sąd polubowny.

159. Lasy budowlowe nie mogą być zamienione inaczéj, jak w skutek zgody polubownéj.

160. Jeżeli do rozstrzygnienia sprawy o rozgraniczenie lasów przez sąd polubowny, okażą się potrzebne wywody taksacyjne, mają być do tego wzywani oficerowie leśni, po skommunikowaniu się z miejscową izbą dóbr państwa.

O ROZGRANICZENIU ZIEM WSPÓLNYCH.

161. Ziemie wspólne (to jest gdzie władanie w naturze nie jest określone, ale się opiera albo na prawie według dokumentu, albo też na prawie używalności dawnéj), rozdzielają się pomiędzy właścicielami tak samo, jak powiedziano w §§ 157 i 158 o lasach wspólnych.

O WYDZIELANIU WYGONÓW DLA MIAST I WIOSEK.

162. Miastom wydzielać wygony w téj ilości, jaka się znajduje w rzeczywistém ich posiadaniu.

163. Wygony znajdujące się przy wsiach, rozgraniczają się wraz z temi wioskami w zupełnym ich składzie, ku wspólnéj używalności mieszkańców wsi.

164. Te wygony wioskowe, na które, albo na część ich, inni właściciele posiadają dokumenta, dowodzące ich prawa posiadania, a które pomimo to były zawsze we wspólném używaniu, zostawiać w témże wspólném używaniu, właścicielowi zaś, w kształcie wynagrodzenia, oddzielać odpowiednią część ziemi z ogólnéj jéj ilości, stosunkowie do posiadłości każdego właściciela. W dokumentach powinny być dokładnie oznaczone granice i miara wygonu lub jego części.

165. Wygony, obecnie znajdujące się przy wioskach, przy rozgraniczaniu mogą być powiększone w skutek ogólnéj dobrowolnéj zgody właścicieli; w razie zaś, jeśliby niektórzy właściciele oświadczyli chęć powiększenia wygonu, a inni nie zgodzili się na to, rozstrzygnienie tego ma być pozostawione sądowi polubownemu, który przy stanowieniu o zmianie przestrzeni wygonu, powinien mieć na uwadze rzeczywistą potrzebę wygonu dla paszy, pod zabudowania i t. d., samo zaś powiększenie wygonu stosować do ilości pól i łąk, posiadanych przez właścicieli we wsi mieszkających.

166. Wygony, znajdujące się we wspólném używaniu kilku majątków, tak osiadłych, jako też mających same tylko dworne zagospodarowanie, rozdzielać na te majątki, jeżeli niema dokumentów lub granic w naturze, według stosunku do całéj ilości gruntów oromych i sianożętnych, do każdego majątku należących.

167. Wspólne pastwiska, nie stanowiące właściwie wygonu, to jest nie obok wsi położone, ale śród pól lub innych użytków znajdujące się, jeżeli wszyscy właściciele nie będą chcieli zostawić je w obecnym kształcie, mogą być także rozgraniczane w skutek dobrowolnego porozumienia się. Jeżeli zaś takie porozumienie się nastąpi, lub kiedy niektórzy tylko właściclele będą żądali rozgraniczenia pastwiska, tedy sądowi polubownemu pozostawić rozstrzygnienie pytania, czy trzeba je rozgraniczać, i jeżeli trzeba, samo rozgraniczenie uskuteczniać, stosując się do prawideł o wspólnych lasach, według dokumentów albo według ilości pól i łąk.

(Dokończenie nastąpi).

O EGZAMINACH WYCHOWAŃCÓW W ZAKŁADACH NAUKOWYCH WILEN. OKRĘGU NAUKOWEGO.

(Dokończenie ob. N. 58).

W gimnazjum Święciańskiem Najwyżéj utwierdzonem 7-go października 1859 roku, i otwartem o pięciu klassach 19 października 1859 roku, dokąd weszło było uczących się 130, a następnie do téj liczby przybyło 3, ubyło zaś 8, stanęło do egzaminu 125 uczniów. Egzamin rozpoczął się 7, a ukończony był 22 czerwca. Z liczby uczących się przeszło do klass wyższych; z 1-éj do 2-éj 12-tu, z 2-éj do 3-éj 15-tu, z 3-éj do 4-éj 14-tu, z 4-éj do 5-éj 6-ciu, z 5-éj do 6-éj 8-miu. Nadto pozwolono powtórnie stanąć do egzaminu we wszystkich klassach 6-ciu uczniom. Za celujące postępy w naukach i dobre obyczaje otrzymali w nagrodę: a) książki i listy pochwalne: w klassie IV, Henryk Janowski i w klassie II Piotr Danilewicz; b) listy pochwalne: w klassie I Henryk Bukowski, Andrzéj Budźko i Julian Sondag; w klassie II Michał Wazgird i Czesław Czechowicz; w klassie III Romuald Obyrn, Ignacy Smigielski i Tytus Czechowicz; w klassie IV Józef Połtorzycki, V Józef Chrzanowski. Z klassy przygotowawczéj do pierwszéj weszło 6-ciu uczniów.

Przyczém gimnazjum Święciańskie ma honor zawiadomić, że od następującego 1860—61 roku szkolnego otwiera się klassa szósta; a zatém życzący mogą wejść do niéj z liczby tych, którzy kurs nauk w progimnazjach ukończyli.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Jeszcze konwencji w Paryżu nie podpisano; knowania Austrji i Anglji wydały pożądany owoc; niepojęta czułość dla Turcji, a obojętność dla chrześcijan ogarnęły gabinety Londyński i Wiedeński. Achmet-Wefik-Effendi, poseł turecki w Paryżu, zdaje się być sędzią sprawy. Pełnomocnicy europejscy, przed zebraniem się na posiedzenie w pałacu spraw zagranicznych francuzkich, miewają przygotowawcze narady z przedstawicielem islamu; rozum gubi się w domysłach, dla czego w rzeczy tak prostéj zrodziło się tyle zawiłości, dla czego wysłanie na brzegi Azji kilku tysięcy Francuzów czynić zależném od nieskończonéj dyplomatycznéj pisaniny? wszakże wówczas, kiedy trójkolorowa chorągiew osłaniałaby swą opieką wdowy i sieroty, kiedy komissarze sułtańscy i europejskich mocarstw toczyliby swoje badania, śledzili winnych i obliczali szkody, możnaby w Paryżu swobodnie pisać najoględniejsze warunki, aby Francja nie przywłaszczyła sobie ani jednéj piędzi ziemi w Syrji. Tymczasem takie postępowanie Europy stało się urągowiskiem samych muzułmanów, groźba wyrżnięcia chrześcijan jest oppozycyjnym ich środkiem przeciw rządowi; wiedzą oni z doświadczenia, że morderstwa chrześcijan zawsze im uchodziły bezkarnie, że tylko rząd ich narażały na kłopoty, a ten rząd ojcowski, jak go w Wiedniu nazywają, nie lubi być budzonym ze swojego słodkiego kiejfu. Oto i teraz na wyspie Rhodos, załoga złożona z tysiąca przeszło Turków i świeżo z Kaukazu przybyłych czerkieskich wychodźców, chwalebnym zwyczajem już od kilku miesięcy nie pobiera żołdu, i, gdy doprosić się go nie mogła, zagroziła paszy, że jeżeli natychmiast zaspokojoną nie zostanie, wnet chrześcijan wyrżnie, a z pozostałych po nich łupów, zaległość swoją odbierze. Pasza wiedział, że żołnierze tureccy groźbę ziszczą, że im to bezkarnie ujdzie i że tylko posłowie chrześcijańscy w Stambule niepotrzebnie Padyszacha nudzić będą. I teraz rzeczy taki obrót brały, iż zdawało się, że pełnomocnicy mocarstw woleliby sprawę chrześcijańską zostawić boskiemu sądowi i wmówić w siebie, że jak gościna w Bulgarji i Bośnji wielkiego wezyra wszystkim nieszczęściom słowiańskich chrześcijan zaradzi, tak poselstwo Fuad-paszy wszystkie rany Syrji zagoi; ale rachuba była mylna, Napoleon nie mógł dopuścić takiego poniżenia narodu francuzkiego, nie mógł dozwolić, aby konsulaty jego palono, chorągiew, którą blaskiem nieśmiertelnéj chwały okrył, deptano, aby kapłanów i zakonnice, służbie Bożéj i uldze cierpiącéj ludzkości poświęcone, zabijano i znieważano; Napoleon nie mógł dozwolić, aby z nim postąpiono jak z niesfornym zapaleńcem, który sam nie wie, o co rwie się do szabli. Położenie atoli cesarza Francuzów, mimo świętość sprawy, przy któréj stanął, było bardzo trudne; widocznie Anglja i Austrja chciały go uwikłać w meandrowe sploty dyplomacji, chciały aby tyle upłynęło czasu, nim je rozplątać zdoła, iż inne troski, inne może bliższe rządowe powikłania wzbronią pomyśleć nawet o tym obowiązku czci i sumienia. Lecz Napoleon, który zdaje się wziął za godło, że cierpliwość jest znamieniem mądrości (Nemo sapiens nisi patiens), nie wybuchnął gniewem, owszem w niewyczerpanych zasobach swego bogatego umysłu, znalazł sposób, który, albo doprowadzi go do celu, albo szalę spółczucia wszystkich ludzi prawych i oswieconych w Europie na jego stronę przychyli. Oto napisał list do swojego posła w Londynie; w nim z dobrodusznością, którąby tylko naszemu Janowi III przystała, tłómaczy się ze swoich zamiarów, odsłania swoją politykę i bez zbytecznych wysileń z tą prostotą, jaka prawdę znamienuje, zapewnia, że o zaborach nie myśli, że niczyjéj sąsiedzkiéj spokojności kłócić nie chce, ale wyprawy Syryjskiej odstąpić niemoże, bo go sumienie narodu, którego jest wybrańcem, do opieki nad chrześcijanami obowiązuje. Aby zaś ostatecznie lorda Palmerstona przekonać, iż przymierza z Anglją pragnie, najwyraźniéj oświadcza, że w polityce włoskiéj już odtąd różnić się z nią nie będzie, że jeśli wcieleniu Włoch środkowych był przeciwny, to dla tego, że go umowa w Villafranca wiązała, lecz teraz, gdy owe względy upadły co do Włoch południowych, zostawia je samorzutnemu ich biegowi i tak jak Anglja, ani sam w żadne rozjemstwo nie wejdzie, ani żadnemu państwu obcemu wdać się w urządzenie spraw Włoskich nie pozwoli. List ten, w dziejach dyplomacji, nie mający sobie równego, stylem swoim od wszystkich innych płodów Napoleońskiego pióra, o których ktoś powiedział, że są w marmurze kute i w spiżu rzeźbione, zupełnie różny, powitany był w Anglji z niewymówną radością i albo wszystko nas myli, albo skutek użytego przez cesarza Francuzów środka jest niezawodny.

We Włoszech rzeczy idą ku rozwiązaniu, Zdaje się, że usiłowania Wiktora-Emmanuela rozlewowi krwi koniec położyć, wkrótce uwieńczone zostaną. Rząd neapolitański, idąc za radą piemonckiego, zawarł z Garibaldim zawieszenie broni, a chociaż do ukończenia rokowań, wymagających przyzwolenia parlamentu, twierdze, Messyna, Syrakuza i Agosta, pozostaną w ręku nielicznych załog królewskich, wszakże miasta oddane są dyktatorowi, chorągiew Włoska z Sabaudzkim krzyżem powiewać będzie obok takiéjże chorągwi z Burbońskiemi liljami, okręta neapolitańskie niemogą przeszkadzać krążeniu po wodach Sycylijskich statkom Garibaldiego, załogom twierdz wolno będzie przechodzić do miast i po bratersku obcować z ochotnikami włoskimi. Słowem taki stosunek, jaki zwykł zachodzić między dwóma obozami, w przeddzień zawartego pokoju między dotąd będącemi w wojnie państwami, i tu zachodzić będzie. Niewiadomo jeszcze, czy to jest dziełem listu Wiktora-Emmanuela do dyktatora, czy inne okoliczności na ten kierunek polityki bohatera włoskiego wpłynęły, ale zawsze, zawieszenie broni jest czynem najpożądańszym, bo zapominać nie należy o krwawéj pielgrzymce do grodu ś. Marka, do owéj, ze swéj korony odartéj, królowéj morza, Wenecji, jaka jeszcze Włochów oczekuje. Każdy więc z młodzieńców Włoskich w bratobójczéj walce poległy, każdy wystrzał w niéj styrany, jest krzywdą ogólnéj sprawie domierzoną; bo miłośnikom ojczyzny włoskiéj mniéj dziś o to chodzić powinno, w jakiéj postaci półwysep ma na przyszłość istnieć, niż o to, aby stopa cudzoziemca ziemi ojczystéj nie znieważała. Dosyć będzie czasu, po wygnaniu Austryjaków, do wewnętrznych urządzeń; dziś przybrać należy znane godło: nie jak być, ale być.

Nadzieja nas nie zawiodła. W téj chwili otrzymujemy dziennik francuzki petersburski z d. 24 lipca; dniem wprzódy odebrane w stolicy telegraficzne depesze doniosły, że chociaż ostateczna redakcja konwencji jeszcze nie zamknięta, mocarstwa jednak zezwalają, aby wojska francuzkie natychmiast odpłynęły. List więc Napoleona wywarł oczekiwany skutek; nie podobna też było oprzeć się potędze jaśniejącéj w nim prawdy; okoliczności ze swojéj strony nagliły, bo mimo uręczeń dzienników angielskich i austryjackich, że w Syrji już spokojność przywrócona, że Druzowie i Maronici braterskie podali sobie ręce, nowe najokropniejsze wieści Europę przerażają; dnia 13 lipca 8,000 chrześcijan legło w Damaszku z ręki muzułmanów, domy ich płoną w pożarach; ale i w Turcji europejskiéj ukazują się groźne zwiastuny Ottomańskiéj wściekłości. W samym Carogrodzie chrześcijanie nie pewni są życia; na czyją więc głowę spadnie krew niewinnie przelana? dzięki Bogu, że choć późno, ale przecież mściciele popłynęli; niech pomyślne wiatry co najprędzéj zaniosą ich na te brzegi krwią i łzami zlane, niech błogosławieństwo Nieba stale im towarzyszy! Napoleon wzniosłością uczucia, mocą umysłu, z jaką w czyn je zamienił, okupił winy swéj przeszłości i odtąd nikt z ludzi prawych nie zawaha się uchylić przed nim czoła i głośno wyznać, że nabył praw niewygasłych do wdzięczności chrześcijańskiego świata, że ludzkość znalazła w nim wiernego obrońcę.

WŁOCHY.

PIEMONT. Mediolan, *28 lipca.* Wczoraj sprzedawano po ulicach depeszę o stoczonéj d. 21 bitwie pod Milazzo i opisujący ją list Aleksandra

Dumasa. Wiadomość o znacznych stratach, poniesionych w téj walnéj potrzebie zatrwożyła wiele rodzin w Mediolanie; nie tajno bowiem ilu młodzieńców od 15 do 20 lat wieku najzacniejszych domów lombardzkich pośpieszyło stąd pod chorągwie Garibaldiego. Wszakże pominąwszy boleść domową i łzy matek, waleczność rozwinięta na polu bitwy, którą Dumas nazywa bitwą olbrzymów, nie zostanie bez ogromnego wpływu; wdraża ona Włochów do tego co jest wszędzie tak rzadkiem, do osobistego męztwa i do zimnéj krwi wśród niebezpieczeństw, upowszechnia ducha wojennego w pokoleniu, które Europa jeszcze niedawno sądziła być skazanem na niewolę, przez swą zniewieściałość. Nakoniec w krótkim czasie tworzy zawięź wojska włoskiego, które złączone z wybornie urządzonem wojskiem piemonckiem, podniesie Włochy do stopnia wielkiego wojennego państwa; wówczas Francja, tak wysoko i tak sprawiedliwie ceniąca swoją siłę zbrojną, ujrzy ile przymierze z Włochami może stać się dla niéj pożytecznem. Nie należy jednak taić, cokolwiek bądź przeciw temu mówią dzienniki *Constitutionnel* i *Przegląd Dwóch Światów*, że tylko idea Włoch jednolitych tworzy te cuda. W połączeniu Włoch w jedno, spoczywa przyszłość tego półwyspu, a w jego przyszłości, pokój Europy. Posłowie neapolitańscy mogli przekonać się o tém, w czasie pobytu swojego w Turynie, oraz że niezwyciężona moralna konieczność ciągnie Włochy ku jednolitości. Przejawia się tu wyraźnie nie popęd natchniony przez ministra, lub stronnictwo, nie ambicja króla, ale jednomyślne życzenie ludu włoskiego. Stąd to właśnie i w Neapolu oświeceńsza część narodu wzdycha do zlania się z Piemontem. Stronnictwo wsteczne jest liczne, ale nikt mu nie ufa; stronnictwo pragnące udzielności nader słabe; lud nie ma jeszcze stanowczéj woli, ale łatwo da się unieść pochopom sławy i niepodległości włoskiéj, w braterskiem zjednoczeniu, pod kierunkiem wspaniałomyślnego Wiktora-Emmanuela.

Turyn, *30 lipca*. Zdaje się, że posłowie neapolitańscy wkrótce opuszczą Turyn. Przyjmowano ich tu z najwyższą względnością. Sir James Hudson, poseł angielski, dawał dla nich ucztę d. 28, na któréj znajdowali się hr. Cavour i korpus dyplomatyczny. Dziś p. Brassier de Saint-Simon, minister pruski, podejmował ich z podobnąż gościnnością. Zdaje się, że to są uczty pożegnalne. A chociaż dzienniki utrzymują, że poselstwo nic nie sprawiło, a nawet *Espero* nie wahał się wyrzec, że *przymierze umarło*, wszakże list królewski do Garibaldiego, nie pozwala wierzyć temu twierdzeniu. Odjedzie tylko p. Manna; jen. zaś Winspeare pozostanie i zastąpi p. Canofari, który z Turynu przeniesiony został do Paryża, na miejsce margr. Antonini, uwolnionego na własną prośbę, od obowiązków posła przy francuzkim dworze.

Krąży tu wieść, że król Wiktor-Emmanuel ma widzieć się z cesarzem Napoleonem w Monaco, podczas podróży cesarstwa do Nizzy.

Baron Ricasoli, gubernator Toskanji przybył, 30 lipca, do Turynu. Hr. Cavour, dowiedziawszy się, że nowi ochotnicy, zebrani w kraju piemonckim, zamierzali, dla uniknienia okrętów neapolitańskich, wtargnąć do prowincji lądowych Franciszka II, przez Romanję i prowincje papieskie, wezwał barona Ricasoli, dla dania mu ustnych instrukcji, końcem przeszkodzenia temu naruszeniu granic kościelnych, co mogłoby nowe wywołać powikłania.

Z drugiéj strony donoszą o szczególe jeszcze kłopotliwszym. W sobotę wieczorem dnia 28, wice-gubernator genueński miał udać się do p. Bertani i zapowiedzieć, że jeśli nie zobowiąże się słowem uczciwem nie dopuścić żadnéj wyprawy na stały ląd neapolitański, wówczas wice-gubernator ujrzy się zmuszonym, z pobudek przezorności, przeciąć wszelkie wysyłanie ochotników do Sycylji. Bertani miał odpowiedzieć, że nie zobowiąże się do niczego, że wykonywać będzie rozkazy dyktatora; a co do siebie osobiście, chce słuchać głosu Włocha i obywatela; rząd zaś niech ze swéj strony czyni co uzna za właściwe.

(*Le Nord.*)

KRÓLESTWO OBÓJGA SYCYLJI.

Neapol, 24 lipca. Wyprowadzenie wojsk z Messyny zdaje się być już nieodzownie postanowionem przez rząd neapolitański. Prócz innych, niewyjaśnionych dotąd powodów, najwięcéj przyczyniła się do tego niepewność, jakim rzeczywiście duchem tchnie flota. Wiadomo, że oficerowie i majtkowie konstytucję zaprzysięgli, lecz zbadać, co się w ich sercu dzieje, jest niepodobna. Ze statku *Veloce*, który poddał się Garibaldiemu, cała niemal osada okrętowa wróciła do Neapolu, a jednak, gdy rząd chciał wyprawić żywność i zapasy wojenne do Messyny, oficerowie oświadczyli, iż nie ręczą za to, aby majtkowie nie oddali okrętów z całym ich ładunkiem powstańcom. Rada ministrów wezwała oficerów do stawienia się przed sobą i toż samo z ust ich usłyszała; hr. Aquila tak był tym wypadkiem przerażony, iż żądał, aby go król uwolnił od naczelnego dowództwa flotą, na co jednak król nie przyzwolił. W takim składzie rzeczy, przy niepodobieństwie opatrywania twierdzy żywnością, strata lub rozbieżenie się około 20,000 ludzi byłoby nie uchronne, rozsądniéj jest zatem wyprowadzić ich z wyspy. Może być także, że z tem postanowieniem jest w związku rokowanie, toczące się z Garibaldim o rozejm. Gabinety paryski i petersburski, w tymże duchu działają.

Stronnictwo wsteczne ciąży nad krajem, jak zmora; mieszkańcy stolicy są w ciągłéj trwodze napaści ze strony wojska; doszła tu wiadomość, że królowa Marja-Teresa nie przestaje najszkodliwiéj wpływać na umysły żołnierzy; mówią nawet, że w Gaecie, znajdujące się półki nie chciały przysięgać na konstytucję, z podmowy oficerów, którzy zachęcali wojsko do obwołania Ludwika-Alfonsa, hr. Trani, królem. Oskarżonych o te knowania zamknięto w warowni św. Elma. Ministrowie, wśród wiru dążeń to wstecznych, to rewolucyjnych, pracują z największą sumiennością, aby zakląć burzę, każdy oddaje im zasłużoną sprawiedliwość, ale skutek niemniéj jest wątpliwy. Jen. Pianelli, nowy minister wojny, nad spodziewanie okazał się sprężystym i ani na włos nie zbacza z drogi prawnéj. Gabinet Spinelli rzeczywiście dobrze zasługuje się ojczyźnie. Nowa policja rozpoczęła swą czynność i chociaż wykonywa ją ze wszelką łagodnością, ogólnie jest słuchaną. Jéj ajenci, opatrzeni tylko grubemi laskami, i za cały odróżniający znak noszący rozety trójkolorowe, odbywają porządnie i skutecznie swą służbę. Gwardja narodowa powiększa się co dzień i wkrótce zapełni swe szeregi do zamierzonéj liczby. W ogólności porządek panuje na powierzchni, ale w głębi wre bezrząd. Swawola druku i rozprzedaż po ulicach ulotnych, najgwałtowniejszych świstków, przechodzą wszelkie granice, tak iż prefekt policji musiał ogłosić postanowienie, że drukarnie, które odważą się odbijać tego rodzaju pisma, bez wyrażenia nazwisk autorów, będą wnet zamknięte. Wychodźcy ciągle wracaią. Wczoraj więcéj 100 przybyło ich do Neapolu, między innemi jen. Ulloa, pamiętny obroną Wenecji i margr. Bella. Jenerał miany jest za przeciwnika połączenia, wróżą mu przeto prędkie otrzymanie jakiéj wysokiéj wojskowéj posady. Nie dawno dano przedstawienie w teatrze San-Carlo, na rzecz ubogich emigrantów. Dochód wyniosł więcéj niż 4,000 duk. Sam król, który przysłał na ten cel 2,000 dukatów, chciał ukazać się na widowisku, ale uprzedzono go, że komitet centralny rozkazał, iż skoroby wszedł do sali, aby wszyscy widzowie natychmiast ją opuścili.

Jen. Nunziante z pewnością odpłynął do Malty, gdzie znalazł spólnika swych niegodziwości, osławionego Campagna, a lubo mówiono, że ten ostatni został zamordowany przez ludzi, którzy powodowani zemstą, pośpieszyli za nim do Malty, wszakże ta wieść okazała się fałszywą. Campagna był tylko ofiarą znęcania się nad sobą trzpiotów maltańskich. Naprzód rozmaitem dokuczaniem przepędzali go z hotelu do hotelu, następnie, kiedy się schronił do jakiegoś domu na trzecie piętro, nie pozwalali mu otwierać okna, bo skoro to uczynił, wnet widział w przeciwném oknie wymierzone przeciw sobie strzelby. Zdawało mu się, że tak z nim postąpią, jak jego policja postępowała w Neapolu, zabijając, kto się nawinął, żart ten brał za rzeczywistość, zamykał okienicę, i drżąc ze strachu, nie miał spokojnéj chwili. Za każdem ukazaniem się na ulicy, witały go jednomyślne obelżywe huki, pospólstwo wytykało go palcami i nazywało po imieniu. *Policeman*, którego uprosił, żeby go nieodstępował, nie mógł wyjednać, aby zaprzestano tych huków. Było to dla niego dotkliwą karą, tłumy ścigały go ciągle, okrzyki wyrzutów, tak jak zgryzota sumienia brzmiały mu w uszach; nakoniec nie mógł wytrzymać, uciekł skrycie z Malty i wsiadł na okręt do Korfu; ale mieszkańcy Malty dowiedzieli się o tém i wnet wyprawili w pogoń za nim emissrjusza, aby mu i na wyspach jońskich przygotował podobneż przyjęcie.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym, *16 lipca.* Dnia wczorajszego w niedzielę, o ósméj zrana, Pius IX miał cichą mszę w kościele del Gesú, przed wystawionym tam od dni kilku, jakeśmy wam przeszłą razą donieśli, obrazem N. P. Snieżnéj. Było to rzeczą nadzwyczajną, bo Ojciec ś. trzy razy do roku tylko odprawia publicznie nabożeństwo. W chwili kiedy rozdawał kommunję ludowi, cisnące się razem do stołu pańskiego osoby, przełamały szereg ustawionych dla utrzymania porządku Szwajcarów z halabardami. Szwajcarowie usiłowali na nowo się sformować odpychając lud. Inne osoby, opodal stojące, widząc mocujących się Szwajcarów i myśląc, że to zamach jaki na Ojca ś, zaczęły uciekać, kobiety zaś rozpaczliwie krzyczeć i mdleć; stąd zgiełk, wrzawa, duszenie się wzajemne, słowem popłoch okropny, acz bez żadnéj rozsądnéj przyczyny, lubo niektórzy utrzymują, iż stronnictwo ruchu umyślnie wywołało ten rozruch, dla przestraszenia Papieża i zaniepokojenia wszystkich. Inni, chcąc uśmierzyć zgiełk ten, poczęli powiewać chustkami, a lud wróciwszy nieco do siebie, krzyknął kilkakrotnie, że aż okna kościelne zadrżały: „Niech żyje Marya Panna! Niech żyje Ojciec ś.!“ Patrzałem na papieża:— słysząc hałas zatrzymał się on trochę, bo ci, którzy do kommunji uklękli, ulegając powszechnemu popłochowi, zaczęli się obracać i mieli się już ku ucieczce. Tak dalece Rzymianie są z natury, czy z wychowania trwożliwi; ale ta przerwa kilka tylko sekund trwała; poczém pomimo wrzawy, Papież komunikować nie przestawał; mało było modnych kapeluszów i tużurków, za to mnóstwo ubogiego ludu płci obojéj, niektórzy całkiem w łachmanach. Nareszcie, po dwóch godzinach, osłabiony czczością i ciężarem kielicha, Ojciec ś. oddał go prałatowi, który jeszcze kommunję przez godzinę rozdawał. Widziałem jak jeden z wysokich dostojników Kościoła zbliżył się z rozkazu papieskiego do żebraczki opodal klęczącéj, pytając się troskliwie, czy kommunikowała? Pewne stronnictwo nie rade jest temu obcowaniu Piusa IX z ludem; w mniemaniu stronnictwa tego jest on nazbyt liberalnym. Papież, słuchając drugiéj mszy po swojéj, czekał, aż biedny lud skończył do stołu pańskiego przystępować. Kiedy wsiadł do powozu, lud ten, chcąc snadź wynagrodzić tumult kościelny, zaczął krzyczeć: Niech żyje Pius IX! Dawno w Rzymie nie byłem świadkiem takiego dlań zapału. Powiadają, iż dzień wczorajszy przypomniał pierwszy rok panowania papieskiego. Od kościoła del Gesú aż do mostu św. Anioła, stały nieprzerwanym ciągiem tłumy ludu, uderzającego w przeciągłe okrzyki. Papież kazał stępo jechać, zdał się bardzo zadowolnionym i wciąż błogosławił, przeglądając lud z największą uwagą. Zachęcane tą wolną jazdą tłumy biegły za nim aż do Watykanu, wołając w niebogłosy: Eviva Pio nono! Lat temu trzynaście, był ten okrzyk hasłem jednoczącem Włochy całe, dziś już zaledwie z rzadka w samym Rzymie go słychać.

(Z listu korrespondenta rzymskiego Gazety Warszawskiéj). (G. W. N. 199.)

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Dziennik *l'Opinione Nazionale* podaje list króla Wiktora-Emmanuela, uprzedzając wszakże, że nie jest pewny tożsamości wyrazów. W nim król radzi dyktatorowi zawarcie rozejmu z rządem neapolitańskim, ostrzegając, iż jeśli tego nie uczyni, wówczas król postąpi z zupełną swobodą działania. Wyrażenia tego apokryfu są tak poziome, iż w żaden sposob przez Wiktora-Emmanuela użytemi być nie mogły. Wojska wszędzie po bratersku są przyjmowane w głębi Sycylji; za dowod tego może służyć nsstępny list, pisany do gubernatora miasta Cefalu: „Jestem szczęśliwy, iż mogę panu wynurzyć, w imieniu wszystkich oficerów, wyrazy dziękczynne za serdeczne i pełne spółczucia przyjęcie, jakiego doświadczyliśmy ze strony całéj poczciwéj ludności; a mianowicie przez ks. biskupa przez cały ciąg pobytu wojska, którém mam zaszczyt dowodzić, w waszém mieście. Mówię to szczerze przed panem, co tak dobrze umiałeś utrzymać i zwiększyć uczucia narodowe i włoskie. Winszuję rządowi trafnego wyboru w osobie pańskiéj, tak wiernego tłómacza jego polityki.“

(podpisano) „półkownik *Damasio Assanti*.“

Dziennik *przedsłaniec Palermitański* mówi: „Zwiastujemy z radością szczęśliwe do nas przybycie p. Agostino Depretis. Przypłynął na statku *Prowancja* d. 22, o godzinie 7 wieczorem. Mając objąć, zgodnie z wolą Garibaldiego, dostojność prodyktatora, w kilka godzin po swoim przyjeździe do Palermo, udał się z sekretarzem stanu Crispi dla ustnego rozmówienia się z Garibaldim, obecnym teraz w obozie.

Flota Sycylijska coraz się powiększa. Garibaldi znowu kupił w Anglji za 460,000 fr. nowy parostatek szrubowy o sile 300 koni i objętości 800 beczek. Posiadał już okręta *Helwecję, Amsterdam* i *Belzunzo*, prócz tego ma dwa holowniki, niezależnie od okrętów neapolitańskich, które na jego stronę przeszły, oraz statków wprost do Sycylji należących.

Pp. *Cottran* i *Nicastro* i kilku młodych oficerów floty neapolitańskiéj, wystąpiwszy ze służby królewskiéj, przybyli do Palermo, oświadczając iż chcą zaciągnąć się pod chorągwie powstania, jak prości ochotnicy, ale ich usposobienie do służby morskiéj i stopnie, jakie w niéj zajmowali, wskażą zapewne odpowiedniejsze miejsca ich patryotyzmowi i zdolnościom.

Dziennik la *Patrie* donosi, że rozejm, którego trwanie nie jest określone, został podpisany między stronami wojującemi. W skutek umowy, kroki nieprzyjacielskie nie będą wznowione w Sycylji. Neapolitanie i powstańcy zachowają dotychczasowe swoje stanowiska. Cytadela messyńska, tak ważna dla bezpieczeństwa ciaśniny, pozostanie w ręku jen. Clary, aż do zamknięcia rokowań, najczynniéj wtym względzie prowadzonych.

Dekret podpisany d. 20 przez prodyktatora Sirtori upoważnia ministra skarbu do wypuszczenia *bonów* skarbowych w ilości 400,000 dukatów, mających być przyjętemi w najbliższéj opłacie podatków; podobnym że dekretem summę 18000 dukatów zaasygnowano z dochodów dóbr pojezuickich i poliguoristowskich na wydatki wydziału narodowego oświecenia. Inny dekret z d. 21 nakazuje odbycie żałobnego nabożeństwa i wzniesienie grobowego pomnika dla Roselino Pilo, poległego w obronie jedności włoskiéj.

(*Le Nord*).

Słynny powieściopisarz Aleksander Dumas, znajdujący się taraz w Sycylji, był naocznym świadkiem części bitwy, stoczonéj pod Milazzo, przez cały czas bowiem jéj trwania, przeniosłszy się na okręt *Veloce*, miał zręczność przypatrzenia się działaniom, od strony morza. Natychmiast po jéj ukończeniu, wysiadł na ląd i z rozmów dowodzców uzupełnił obraz tego krwawego dramatu; może w niektórych szczegółach wyobraźnia poety przemogła nad ścisłością historyka, zawsze jednak opis Dumasa zajmujący, żywy, a na pobojowisku prawie skreślony, g›dzien jest uwagi; podajemy go tu w dosłównym przekładzie:

„Kochany Carini. Wielka bitwa, wielkie zwycięztwo! 7000 Neapolitanów, pierzchnęło przed 2500 Włochów. Rozumiem, że ta wiadomość będzie balsamem na twą ranę; piszę do ciebie pod wystrzałami dział, (bardzo niezręcznych, oddać im należy tę sprawiedliwość) wytężonych na *Miasto Edimburg* i twoją najniższą sługę *Emmę*. (*) A kiedy Bosco proch swój psuje, mamy czas pogawędzić, a więc gawędźmy: byłem wczoraj w Katanie, gdy doszła mię niepewna wiadomość, że kolumna Neapolitanów wyciągnęła z Messyny i miała spotkać się z jen. Medici; co najprędzéj pchnąłem posłańca do konsula francuzkiego w Messynie, który mi odpowiedział, że tak było w istocie. Podnieśliśmy natychmiast kotwicę, spodziewając się przybyć w czas do Milazzo dla przypatrzenia się bitwie. I rzeczywiście, gdyśmy nazajutrz zawijali do wschodniego zalewu, bitwa już się rozpoczęła.

„Rzecz miała się następnie; możesz wierzyć dokładności wypadków, gdyż odbyły się pod mojemi oczami: Jen. Garibaldi 18 wypłynął z Palermo, 19 przybył do obozu Meri, pod którym, od dwóch dni, staczano cząstkowe utarczki. Zaledwo wysiadł na ląd, wnet odbył przegląd wojska Medici, które go przyjęło z uniesieniem. Nazajutrz o świcie, wszystkie wojska ruszyły na Neapolitanów, którzy wystąpili z zajmowanych przez siebie miasta i twierdzy Milazzo. Malenchini dowodził ostatniém lewém skrzydłem, jenerałowie Medici i Cosenz środkiem; skrzydło prawe złożone z kilku rot, przeznaczono dla zasłony skrzydła lewego i środka od niespodzianego napadu. Jen. Garibaldi stanął po środku t. j. w miejscu gdzie spodziewał się najżwawszéj walki. Ogień otworzył się na lewém skrzydle, na połowie drogi między Meri a Milazzo. Odkryto przednię straż Neapolitanów w trzcinniku, w którym się przyczaiła. Po ćwierć godzinném ręczném strzelaniu, na lewém skrzydle środek znalazł się czołem naprzeciw linij neapolitańskiéj, na którą natarto i wyruszono z pierwszego stanowiska. W ciągu tego czasu skrzydło prawe wyganiało Neapolitanów z zajętych przez nich domów. Bezdrożna miejscowość nie pozwoliła pośpieszyć posiłkom. Bosco rzucił massę 6000 ludzi przeciw 5 lub 600 nacierającym, którzy zmusili go do cofnienia się, ale z kolei naciskani tak przewyższającą liczbą nieprzyjaciela, zniewoleni byli sami ustąpić. Jenerał wskok posłał po zasiłki, za przybyciem których znowu natarto na nieprzyjaciela, ukrytego w trzcinie i między indyjskiemi figowemi krzewami, co było wielką dla Włochów przeszkodą, gdyż nie mogli uderzyć w bagnety. Medici idąc na czele swoich, miał zabitego konia pod sobą. Cosenz, uderzony martwą kulą w szyję, upadł. Rozumiano, że był śmiertelnie ugodzony, lecz wnet powstał wołając: *Niech żyją Włochy!* Szczęściem rana jego była bardzo lekką. Wówczas Garibaldi, na czele strzelców genueńskich, z kilku gidami, stawi czoło Neapolitanom i w zamiarze uderzenia na nich z boku i przecięcia największéj liczbie odwrótu, natrąca się na działo, które przeszkodziło wykonaniu tego obrótu. Nissori i kapitan Statella rzucili się wówczas z oddziałem około 50 ludzi. Jen. Garibaldi naczelnie kierował natarciem; działo miotało kartacze o 20 kroków. Ogień był straszliwy, zaledwo 5 czy 6 ludzi dostało pola, kula urwała jenerałowi strzemię i podeszwę trzewika, koń jego raniony zhukał się do tego stopnia, iż jeździec musiał go rzucić, nie dobywszy nawet z olster rewolweru. Major Breda i jego trębacz zostali ranni; obok nich Nissori padł na szyję konia, śmiertelnie ugodzonego odłamkiem kuli. Statella stał nie wzruszony, wpośród uraganu kartaczów, towarzysze jego polegli lub okryli się ranami. Wyjąwszy te szczegóły, wszyscy bili się i bili się mężnie. Wówczas jenerał widząc, iż zdobycie z przodu tego działa, przyczyny tylu strat, było niepodobném, rozkazał półkownikowi Dounne, aby z kilku rotami rzucił się przez trzcinnik, poruczając spółcześnie mężnym Nissori i Statella, aby skoro trzcinnik przebędą, wskoczyli na mur, który musiał znajdować się przed nimi i opanować z tyłu rzeczone i niezbyt dalekie od tego miejsca działo. Ten obrót wykonany został przez tych dwóch oficerów i około 50 będących z nimi żołnierzy, z wielką natarczywością; ale skoro dostali się na drogę, nagle ujrzeli przed sobą jen. Garibaldi, pieszo z pałaszem w ręku. W téj chwili działo grzmi i zabija kilku ludzi; żołnierze rzucają się na nie, zdobywają i uprowadzają na stronę Włochów. Wówczas piechota neapolitańska miesza się, rozstępuje, dając drogę jeździe, chcącéj odebrać działo. Żołnierze półkownika Dounne, nieoswojeni z ogniem, rozdzielają się po obu stronach drogi, zamiast wstrzymania bagnetami natarcia, ale z lewéj strony znaleźli krzewy fig indyjskich, a z prawéj mur. Jazda pędzi jak wicher, Sycyljanie dali ognia z obudwóch stron, chwilowe wahanie się znikło. Wystrzały ręcznéj broni, na prawo i na lewo, wstrzymują oficera neapolitańskiego, który chciałby się cofnąć, ale znalazł się ściśnionym między Garibaldim, Statellą, Nissorim i pięcią lub sześcią ludźmi. Jenerał poskoczył, ujął wędzidło konia, wołając na jeźdźca aby się poddał; za całą odpowiedź oficer wymierzył cięcie, które Garibaldi pałaszem odbiwszy przeciął mu gardło; oficer chwieje się i upada. Trzy czy cztery szable zabłysły nad głową jenerała, ten ranił jednego z napastników pchnięciem. Nissori zabija dwóch innych i jednego konia trzema wystrzałami z rewolweru. Statella nie próżnuje i zwala jeszcze jednego. Jeden z jeźdźcow zrzucony z konia, skacze do gardła Nissori, który czwartym wystrzałem rewolweru rozstrzaskał mu głowę. Podczas téj walki olbrzymów, jen. Garibaldi skupia swych rozsianych ludzi, napada z nimi i zabijając, lub biorąc w niewolę od pierwszego do ostatniego wszystkich jeźdźców, ściga zbliska bagnetami przez resztki nieprzyjacielskiego środka Neapolitanow, Bawarow, Szwajcarów. Neapolitanie uciekają, Niemcy i Szwajcarowie trzymają się przez chwilę, lecz i ci nakoniec uciekli; dzień rozstrzygnięty, ale zwycięztwo jeszcze się chwieje, przechyli je ostatecznie bohater włoski! Całe wojsko neapolitańskie pomknęło się drogą ku Milazzo, ścigane aż do pierwszych domów; tam działa twierdzy wmięszały się do boju. Znasz położenie Milazo, zabudowanego po bokach półwyspu. Bitwa, zaczęta nad zalewem wschodnim, przeniosła się powoli na zachodni; znajdowała się tam fregata *Tukeri*, dawniéj zwana *Veloce*, Jen. Garibaldi przypomina sobie, iż rozpoczął swój zawod jako majtek, wskoczył więc na pokład *Tukeri*, wdarł się na poprzecznicę żaglową i stamtąd panuje nad całą bitwą. Oddział jazdy i piechoty śgieszył z twierdzy na p›m›c królewskim Garibaldi rozkazał skierować na nich 60 fun. działo i gromić kartaczami; Nepolitanie pierzchają, nie czekając drugiego wystrzału. Wówczas rozpoczyna się bój między twierdzą i fregatą. Garibaldi spostrzegł, iż udało mu się ściągnąć na siebie ogień twierdzy, rzuca się w szalupę z 20 około ludzi, przybija do brzegu i wraca w pośród odstrzeliwania się w Milazzo. Ręczny ogień trwa jeszcze godzinę, poczem Neapolitanie, wyparci z domów, chronią się do zamku. Byłem widzem bitwy z pokładu okrętowego i tęskniłem do chwili uściskania zwycięzcy. Noc nadeszła, wysadzono mię na brzeg i gdy zamierał ostatni odgłos strzelby, weszliśmy do Milazzo. Niepodobna wyobrazić sobie panującego nieporządku i przestrachu w mieście, które uchodzi za nieżyczliwe krajowi. Ulice pokryte zabitymi i rannymi, dom kossula francuzkiego przepełniony umierającymi. Jen. Cosenz był w liczbie rannych. Nikt nie umiał mi powiedzieć gdzie znajdowali się Medici i Garibaldi. W gromadce oficerów poznałem majora Cenni, który oświadczył gotowość doprowadzenia mnie do jenerała. Wówczas, idąc przez ulicę morską, znaleźliśmy go pod wystawą kościoła, otoczonego swym jeneralnym sztabem. Leżał w przysionku oparłszy znużoną głowę na siodle; spał. Wieczerza jego stała obok, kawał chleba i kubek wody.

Kochany Carini, myśl uniosła mię w stecz o 2500 lat i zdało mi się że stoję twarz w twarz

(*) Nazwiska okrętów, jednego kupionego przez rząd sycylijski, drugiego Emma, własności Aleksandra Dumasa.

przed Cyncynatem. Niech go wam Bóg zachowa drodzy Sycyljanie; bo jeśliby go nieszczęście odebrało, świat cały nie mógłby wam dać drugiego co by mu był podobny. Wiele mam jeszcze do powiedzenia, ale ustnie to opowiem. Jenerał otworzył oczy, poznał i patrzy na mnie. Do jutra. Twój z serca. *„Aleksander Dumas.“*

Dziennik *l'Opinion Nationale* mówi: „Nadzwyczaj przesadzono straty Garibaldistów pod Milazzo, a to na wiarę wiadomości, przywiezionych do Genui przez jeden z angielskich parostatków. Kapitan jego, mówiący bardzo źle po włosku, oznajmił że 700 strzelców genueńskich poległo, gdy tymczasem mężny ten oddział, mimo znajdowania się w ciągłym ogniu, stracił tylko 7 ludzi w zabitych i rannych. Zdaje się być rzeczą pewną, że minister wojny zakazał jen. Bosco wychodzić z twierdzy Milazzo i rozpoczynać kroki nieprzyjacielskie z powstańcami; lecz w Neapolu panuje powszechne przekonanie, że Bosco przekroczył ten zakaz, w skutek otrzymanych tajemnych poleceń króla, który nieprzestaje łudzić się nadzieją, że otrzymane świetne jakie zwycięztwo nad powstańcami, poda mu zręczność odzyskania dawnéj władzy. Załoga neapolitańska Milazzo została przewiezioną na okrętach do Neapolu i obecnie znajduje się w okolicach stolicy, w Castellamare di Stabia.

Garibaldi odmówił z początku zaszczytów wojennych przy wyjściu załogi, ale półkownik Anzani, wysłany do niego w celu układów z Neapolu, skłonił go do odstąpienia tego szczegółu, przekładając, że załoga Milazzo mężnie wykonała to, co sądziła być swoją powinnością, że zawsze są to bracia, Włosi, których nie należy znieważać tóm upokorzeniem. Skłaniając się do prośby półkownika Anzani, Garibaldi wymagał, aby jazda neapolitańska zostawiła konie swoje z rzędami; trzeba było temu uledz. Bosco, posiadający dwa dzielne rumaki, dar królewski, oddał je ludziom Garibaldiego, ale mówią, że je wprzódy otruł.

Niewiadomo czy można wierzyć pogłosce, że w Palermo urządza się teraz korpus szczególnego rodzaju t. j. *batalion ochotników zakonnych*, mający się zaciągnąć z liczby 20,000 księży i mnichów, mrówiących się po ulicach palermitańskich. Obowiązki tego bataljonu mają być dwojakie: jedni bić się będą na dobre, drudzy dodawać serca walczącym; tym ostatnim niewiele zostanie do czynienia.

Depesza telegraficzna z d. 29, doniosła redakcji, że jen. Clary w d. 25, podpisał kapitulację i Medici 26 wszedł do miasta. Nazajutrz 27, miało miejsce wkroczenie jen. Garibaldi na czele brygad Cosenza, Bixio i Malenchini. Ludność, która gromadnie wróciła, przyjęła dyktatora z uniesieniem; ze wszystkich okien powiewały barwy włoskie. Lud wojsko wita jak braci, zaufanie wraca; Clary z 2,000 ludzi zajmuje cytadelę; pozostałe wojsko odpłynęło do Reggio i Neapolu.

Dyktator wydał następny rozkaz dzienny:

„Meri, 19 lipca 1860.

„Brygada Medici dobrze zasłużyła się ojczyźnie; jéj żołnierze napadnięci od przemagającéj siły, raz jeszcze dowiodły co mogą bagnety dzieci wolności. Jenerałowie brygady Cosenz, Medici, Bixio i Carini posuwają się na stopień jenerał-majorów, półkownik Eber mianowany jest jenerałem brygady. Wojsko sycylijskie składać się teraz będzie, z czterech diwizji piechoty pierwszego oddziału, z brygady artyllerji i brygady jazdy. Dywizje nosić będą liczbę porządkową 15-téj, dowodzonéj przez jenerała Turra. Co do utworzenia brygad rzeczonych diwizji, naczelnicy sztabów uczynią mi potrzebne przedstawienia do mianowania oficerów. Na przyszłość wojsko nosić ma nazwę armji południowéj. Główny naczelnik sztabu, w wydziale sekretarjatu wojny, obowiązany jest wykonać to co poprzedza.“

(podpisano): Dyktator *Garibaldi.*“

P. Depretis obudza ufność powszechną, ale zadanie jego jest niesłychanie trudne; rozprzężenie wszystkich gałęzi służby publicznéj ogromne, nie ma prawie policji, społeczność zaś potrzebuje opieki pod względem bezpieczeństwa osob i własności. Wprowadzenie karności jest nieuchronne, bo dotąd każdy, choćby najbłahszy urzędnik, rozumi, że tylko od siebie samego zależy.

Półkownik Jakób Longo mianowany został ministrem wojny, zmienia on p. Orsini, który złożył swój urząd z powodu zajścia służbowego z p. Sirtori, naczelnikiem głównego sztabu, zajścia, w którém Garibaldi przyznał słuszność p. Sirtori.

FRANCJA.

Saint-Cloud, *29 lipca.* Dzienniki angielskie umieściły w języku francuzkim, list cesarza Napoleona, którego podajemy tu wiernie tłumaczenie:

„Mój kochany Persigny,

„Rzeczy zdają mi się być tak powikłane, dzięki rozsianéj nieufności, od czasu wojny włoskiéj, że piszę do ciebie w nadziei, iż otwarte rozmówienie się z lordem Palmerstonem, zaradzi złemu. Lord Palmerston zna mnie i kiedy ja co twierdzę, uwierzy mi. Otoż, możesz mu powiedzieć ode mnie, w sposób najbardziéj stanowczy, że od pokoju w Villafranca, miałem tylko jedyną myśl i jedyny cel, t. j. zagaić nową erę pokoju i żyć w dobrém porozumieniu ze wszystkimi moimi sąsiadami, a osobliwie z Anglją. Zaniechałem był Sabaudji i Nicy; tylko nadzwyczajne powiększenie Piemontu odnowiło we mnie chęć przyłączenia do Francji kraju rzeczywiście francuzkiego. Ale zarzucą mi: chcesz pokoju, a tak niewymiernie pomnażasz siłę zbrojną Francji. Wręcz temu zaprzeczam. Moje wojsko i moja flota, nie mają nic dla nikogo groźnego. Moje statki parowe niewystarczają nawet naszym potrzebom, a liczba ich wcale nie dochodzi liczby okrętów żaglowych, uważanych za potrzebne za czasów króla Ludwika Filipa. Mam 400,000 ludzi pod bronią, ale odejm od téj liczby 60,000 w Algerji, 6,000 w Rzymie, 8,000 w Chinach, 20,000 żandarmów, chorych, popisowych, a wyznasz, co jest prawdą, że moje półki liczebnie są mniejsze, niż pod uprzedniem panowaniem. Jedynem powiększeniem kadrów jest ustanowienie gwardji cesarskiéj. Zresztą, pragnąc pokoju, chcę jednak uorganizować siły kraju na jak najlepszéj możliwéj stopie; bo jeżeli podczas ostatnich wojen cudzoziemcy widzieli tylko stronę świetną, ja widziałem zbliska stronę ujemną i chcę jéj zaradzić. To powiedziawszy, od czasu Villafranca, nic nie wyrzekłem, nic nawet nie pomyślałem, coby mogło kogokolwiek zatrwożyć. Kiedy Lavalette wyjeżdżał do Konstantynopola, dane mu przezemnie instrukcje ograniczały się temi słowami: „Dołoż wszelkich usiłowań do utrzymania *statu quo.*“ Interesem Francji jest, aby Turcja żyła jak najdłużéj. Tymczasem nadeszła rzeź syryjska i poczęto pisać, że rad jestem ze znalezienia nowéj zręczności do zaczęcia choć małéj wojny i do odegrania nowéj roli. Zaiste, przypisują mi bardzo mało zdrowego rozumu. Jeżeli natychmiast przełożyłem wyprawę, to dla tego, że czuję tak jak lud, który mię postawił na swém czele, i że wiadomości z Syrji uniosły mię oburzeniem. A jednakże pierwszą moją myślą było porozumieć się z Anglją. Jakiż inny widok, prócz widoku ludzkości, skłonił by mię do wysłania wojsk w te strony? Czy przypadkiem posiadanie tego kraju powiększy moje siły? Czyż mogę przed sobą taić, że Algerja, mimo swych korzyści na przyszłość jest przyczyną osłabienia dla Francji, która, od lat 30, niesie tam najczystszą swoją krew i swoje złoto? Powiedziałem to w roku 1852 w Bordeaux i do dziś dnia nie zmieniłem zdania: mam wielkie zdobycze do wywalczenia, ale we Francji; jéj wewnętrzne urządzenie, jéj obyczajowy rozwój, powiększenie jéj zasobów, mają jeszcze ogromny postęp przed sobą. Tam otwarte jest dość szerokie pole dla mojéj ambicji i jest dostateczne do jéj zaspokojenia. Trudno mi było porozumieć się z Austrją w rzeczy Włoch środkowych, bo wiązał mię pokój w Villafranca. Co do Włoch południowych, wolny od zobowiązań, najchętniéj chcę porozumieć się tak w tym jak i w innych względach z Anglją; ale przebóg żywy! niech ludzie znakomici stojący na czele rządu angielskiego zaniechają błahych zazdrości i niesłusznych podejrzeń; zrozumiejmy się sumiennie, jak ludzie uczciwi, nie zaś jak rzezimieszki, chcący wzajemnie siebie oszukiwać. W ogóle oto jest treść mojéj myśli: Chcę aby Włochy uspokoiły się, mniejsza o sposób, byleby bez cudzoziemskiéj interwencji i aby wojska moje mogły opuścić Rzym, bez narażenia bezpieczeństwa Papieża. Bardzobym pragnął nie być zmuszonym do wyprawy syryjskiéj, i w każdym razie, nie czynić jéj sam jeden, bo naprzód, pociąga to za sobą wielkie wydatki, a następnie, lękam się, aby ta interwencja nie zahaczyła o pytanie wschodnie; ale z drugiéj strony nie widzę jak oprzeć się powszechnéj opinji mojego kraju, który nigdy nie zrozumie jak można zostawić bezkarnie nie tylko rzeź chrześcijan, ale spalenie naszych konsulatów, poszarpanie naszéj chorągwi, rabunek klasztorów, znajdujących się pod naszą opieką. Powiedziałem ci całą myśl moją, nic nie ukrywając, nic nie opuszczając. Uczyń z mojego listu użytek, jaki uznasz za najwłaściwszy i wierz mojéj szczeréj przyjaźni.“

(podpisano) *Napoleon.*“

Paryż, *1 Sierpnia.* Poseł turecki w Paryżu Achmet-Vefik-Effendi, otrzymał od swojego rządu upoważnienie do rokowania w rzeczy interwencji państw europejskich, w Syrji. Zapewne, być upoważnionym do rokowania nie znaczy jeszcze zgadzać się na interwencją; zdaje się atoli, że istotna trudność z téj strony nie zajdzie. Na powtórném posiedzeniu pełnomocników sześciu mocarstw, lord Cowley oświadczył ze strony Anglji gotowość do jéj spółdziałania; widocznie list cesarski do hr. Persigny sprawił pożądany skutek i ukoił zbyteczną nieufność gabinetu londyńskiego. Poseł rossyjski, ze strony swego rządu, chciał całość i nietykalność państwa tureckiego, jak najmocniéj mieć obwarowanemi; traktat 1856 r. służyć powinien za nieodzowne prawo w stosunkach z Portą, która, ze swojéj strony, powinna dać najzupełniejsze rękojmie bezpieczeństwa i polepszenia bytu chrześcijan; nadto, jak sprawiedliwość wymagała, poseł, rossyjski żądał, aby opieka Europy rozciągniętą została nie tylko na katolików, lecz i na wszystkie chrześcjańskie wyznania. Spowodowało to potrzebę porozumienia się niektórych posłów ze swemi rządami, a więc konwencja w wielu artykułach już przyjęta, podpisaną być nie mogła i zapewne, ta ważna czynność jeszcze do dni kilku przeciągnąć się musi.

Francja, pragnąca pokoju, oburzoną była nowym politycznym wymysłem. Dzienniki turyńskie ogłosiły mniemany traktat, uprzedzając wszakże, że jest apokryfem, mocą którego cesarz Francuzów zobowiązuje się nie przeszkadzać połączeniu Włoch południowych z Piemontem, król zaś Wiktor-Emmanuel, wynagradzając tę powolność, ustąpi Francji wyspę Elbę, Spezję, Genuę i całe liguryjskie wybrzeże. Oprócz tych szczegółów nic w Paryżu nie zaszło godnego uwagi, wszystko jest w zawieszeniu, ale też w nadziei bliskiego i pomyślnego rozwiązania.

ANGLJA

Londyn, *30 lipca.* *Poczta ranna*, organ lorda Palmerstona, umieszcza drukiem używanym na ogłaszanie udzielanych sobie artykułów, następną notę: «Wyrazy przyjacielskie sąsiada są zawsze miłe, nadewszystko kiedy jest w mocy tegoż sąsiada dostarczyć dowody dobrych jego zamiarów i uzupełnić nasze zadowolenie czynami. Jeśli dobrze nas uwiadomiono, przybył list do Londynu, który każdy prawy Anglik ze szczęściem powita, bo wynurza stanowczo pragnienie przymierza, obok żądania aby Anglja i Francja przyjęły spólną politykę we Włoszech i w Syrji. To żądanie godne jest całéj naszéj uwagi, zwłaszcza gdy widzimy, iż utrzymanie Turcji w jéj niepodległości i całości, oraz zrzeczenie się wszelkiéj obcéj interwencji we Włoszech, są dwoistą drogą przekładanego nam postępowania. Dodając zaś, iż mamy powody do wierzenia, że uręczenia w duchu pokoju co do siły zbrojnéj, lądowéj i morskiéj we Francji, znalazły też miejsce w piśmie, o którem mowa, rzeczą jest oczywistą, iż nie przeceniliśmy zbyt wysoko jego ważności. Myśl, która zdaje się, że kierowała piórem cesarskiego autora listu, jest myślą zachowania pokoju w Europie, rozwoju handlowych zasobów Francji i utrzymania dobrego porozumienia oraz wspólnego działania między państwami zachodniemi.»

Dziennik *Times*, z powodu listu cesarskiego, wdaje się w rozbiór obustronnego położenia Anglji i Francji: «Było rzeczą prostą zapytać się, co zamyśla począć w obecnych okolicznościach nasz przedsiębierczy sąsiad. Mówią, że pisał, żądając naszego spółdziałania w polityce, którą w pewnym względzie, możnaby nazwać zachowawczą, a to co się ściąga do melancholicznych rozwalin dwóch państw wschodniego i zachodniego t. j. Włoch i Turcji. Wzywa Anglję do ocalenia Włoch od interwencji, a Turcji od rozprzężenia, w ten sposób aby obadwa kraje pozostały w swéj całości, i aby nie dozwolić zgorszenia w cywilizowanym świecie.»—Następnie dziennik *Times* rozwodzi się nad ulubioną myślą podzielenia się Anglji z Francją panowaniem świata, wynosi przeważny wpływ Francji, tak dalece, że od niéj wojna i pokój zależą, że kiedy Francja uzbraja się, wszyscy toż samo czynią, zachęca aby Francuzi oręż na lemiesz przekuli, a natychmiast pokój, do którego Anglja będzie najpierwszą przewodniczką, wszędzie zakwitnie, i kończy te swoje uwagi następnemi słowami. «Francja na lądzie, Anglja na morzu dostoją kroku wszystkim połączonym siłom świata; lecz, pod ciężarem odpowiedzialności za tak wielką potęgę, o jakiż inny przedmiot, jak o pokój ubiegać się powinny?»

30 lipca. Posiedzenie izby gmin. P. Osborne zapytuje czy rząd postanowił wysłać kogo na Liban, czy nie ma przeszkody do uwiadomienia izby jakie instrukcje przepisano temu urzędnikowi.

Lord John Russel odpowiada, iż niedawno uczyniono przełożenie wyprawić komisję do Syrji i dołączyć do niéj kilku umocowanych europejskich, aby ta komisja nie składała się wyłącznie z Turków, jak to miało miejsce w Bulgarji i Bosnji. Zdaniem gabinetu i posła naszego w Paryżu było, że ta kommisja byłaby nierównie skuteczniejszą, gdyby stąd ktokolwiek do niéj był wysłany. Otrzymałem więc od jéj k. m. upoważnienie wezwać lorda Dufferin, aby udał się do Syrji, jako członek rzeczonéj kommisji. Instrukcje, mające się udzielić przez rząd lordowi Dufferin będą ogólne i jednobrzmienne z instrukcjami innych kommisarzów europejskich, bo instrukcje szczegółowe muszą być ułożone przez Portę. Mogę dodać, iż admirał Martin uwiadomił mię o wypłynieniu do Bejrutu w pięć okrętów liniowych.

Sir J. Fergusson pyta, czy camiar wysłania wojsk francuzkich i angielskich do Syrji został zaniechany.

Lord John Russel odpowiada, że bynajmniéj, że nawet dziś odbyła się konferencja pięciu posłów wielkich mocarstw z posłem tureckim, dla roztrząśnienia co należy czynić; skoro o jéj wypadku uwiadomionym z Paryża zostanę, pośpieszę natychmiast udzielić o nim izbie wiadomość.

Sir Ch. Napier zapytuje czy lord Dufferin był kiedy na Libanie i czy zna obyczaje tego kraju. (Sprawozdawca posiedzenia nie mówi czy Sir Ch. Napier otrzymał na to odpowiedź, lecz dzisiejszy dziennik *Times*, chwaląc wybor rządu, uwiadamia, że lord Dufferin dokładnie zna Wschód i że przeszłéj jesieni odbył podróż po Egipcje i Syrji).

Lord Palmerston. Sądzę, że izba rada będzie przystąpić do rozpraw w następny czwartek (2 sierpnia) nad projektem uzbrojenia brzegów Anglji; uprzedzam więc, że w tym dniu złożę uwagi na korzyść projektu prawa, a więc umieszczę go na czele czwartkowego dziennego porządku.

Izba zamyka posiedzenie o godzinie 2 zrana.

AUSTRJA.

Wiedeń, *29 lipca.* Wczoraj z zupełną pewnością spodziewano się, że dzisiejsza urzędowa gazeta w jakiéj bądź formie, powie przecie cóś o zjeździe monarchów w Toeplitz. To oczekiwanie wprawdzie zostało zaspokojone, ale za to depesza télegraficzna z Berlina donosi, że jedna korrespondencja w Pr. Ztng w stanowczy sposób mówi o politycznych rezultatach zjazdu Toeplitzkiego. Jeśli ta depesza jest prawdziwą, to pokazuje się, że w Toeplitz do niczego stanowczego nie przyszło, a zatém upada pogłoska, jakoby na tym zjeździe zawarty został traktat specjalny między Austrją i Prusami. Nie będziemy zaprzeczali prawdziwości tego podania i niechcemy się o to spierać, czy w Toeplitz przyszło do jakiéj ugody piśmiennéj, ale w tém zdaje się niema żadnéj wątpliwości, że we wszystkich głównych punktach osiągniono należyte porozumienie się między sobą. To wszystko, co cesarz nasz ks. rejentowi przedstawił, sprawiło na nim wielkie wrażenie i bardzo prędko ze sztywnego wyprężenia zrodziła się poufna rozmowa. Jeżeli się nie mylimy, odkrycie pewnych tajemnic z Villafranca, stanowiły najważniejszą fazę rozmowy między dwóma monarchami i obecnie Prusy niemogą się już łudzić względem zakresu i znaczenia polityki napoleońskiéj. Cesarz Franciszek-Józef nie dopiéro dowiedział się dokładnie o faktach, które niepodobną czynią szczerą przyjaźń między nim i cesarzem Francuzów. Rezultaty zjazdu w Toeplitz, wkrótce zapewne okażą się odmianą w stosunkach między Anglją i Austrją. Nie ulega wątpliwości, że w stolicy Anglji z niecierpliwością czekają rezultatu tego zjazdu, od którego zależeć będą dalsze ważne kroki gabinetu londyńskiego w polityce zagranicznéj. Nie długo zapewne doczekamy się, że lord Palmerston, najzawziętszy nieprzyjaciel Austrji; przypomni sobie z czułością o dawnym sprzymierzeńcu staréj Anglji i w wielu względach zmieni zupełnie zdanie o stosunkach austryjackich. Szlachetny lord już zaczyna lękać się swego dostojnego przyjaciela w Tuileries.

Dowiadujemy się, że poseł turecki przy tutejszym dworze, książe Kalimachi, bawiący w Toeplitz dla poratowania zdrowia, otrzymał z Konstantynopola depesze, tyczące się sprawy syryjskiéj, a w których zarazem polecono mu, aby korzystając z obecności w tém miejscu dwóch władców niemieckich, starał się nakłonić ich do popierania stanowczéj protestacji Porty przeciw zamierzonéj interwencji francuzkiéj w Syrji. Porta, jak się zdaje, zaczyna postrzegać, że pomimo wszelkich podszeptów ze strony Anglji, aby trwała w oporze przeciw interwencji francuzkiéj, w danym razie, nie znajdzie w Londynie dostatecznego poparcia na téj drodze.

(G. W. N. 200).

Dnia 30 lipca. Cesarz powrócił dzisiaj ze swojéj wycieczki do Czech i Szląska, gdzie odwiedził leczącego się w Grefenbergu, króla bawarskiego; wkrótce uda się do Possenhofen, w Bawarji, gdyż cesarzowa Elżbieta bawi w tym zamku swoich rodziców.

Z Pesztu doszły tu smutne wiadomości: pięciu młodzieńców, pochwyconych w czasie rozruchu, jaki w tém mieście miał miejsce, skazano na prostych żołnierzy; ten czyn surowości coraz bardziéj jątrzy umysły. Wyobrażenia czysto węgierskie, przeciwne zlaniu się téj odwiecznéj korony z cesarstwem, z każdym dniem nabierają coraz więcéj mocy i przenikają umysły wszystkich stanów społeczeństwa; im zaś wyraźniéj opierają się na prawie pisanem, uświęconem więcéj niż trzywiekową dawnością, tém trudniéj będzie wydrzeć je z serca narodu. Wkrótce Węgrzy zamierzają w swojéj stolicy obchodzić uroczystość św. Stefana króla i apostoła Węgier, z największą wystawą; ze wszystkich najodleglejszych stron królestwa, Siedmiogrodzianie, Sukulowie, Sasi, Jazygowie i Kumani, Kroaci i Serbowie, Słowacy i Rumuni mają gromadnie zebrać się w Budzie. Święto wiary chrześcijańskiéj i święto zlania się w jedno tych rozlicznych plemion, owionie duchem religijnym i patryotycznym ten potężny objaw najgorętszych życzeń narodu. Żydzi nawet chcą być przedstawieni na tym obchodzie, jako plemię wdzięczne za przytułek w Węgrzech znaleziony. Są ludzie coby chcieli, w sposób polubowny, przyjść do pojednania; wznowiono projekt Eotwoesa przez 4 laty wypracowany nowéj konstytucji dla Węgier; wówczas może naród byłby i na tém ustępstwie poprzestał, ale dzisiejsze jego żądania prześcignęły dawniejsze, a im głębiéj uwierzył w świętość zostawionéj im przez przodków konstytucji, im czuje się silniejszym na polu swego publicznego prawa, tém trudniéj będzie go skłonić do przyzwolenia na jakiekolwiek zmiany.

Tymczasem, tylu nadziejami opromieniony zjazd w Cieplicach, okazuje się zupełnie w wypadkach swoich zawodnym. Dzienniki, zwłaszcza pruskie, patrza z niechęcią na wszystko co tam zajść mogło, między innemi *Gazeta Narodowa* berlińska mówi co następuje: „Doświadczenie ostatnich zdarzeń zniweczyło w Prusiech wszelką ułudę o ważności zbliżenia się z Austrją. Wiadomo dziś, jak wiadomo było wczoraj, że z Wiednia, prócz zawad i sparaliżowania, niczego oczekiwać nie należy. Zamiar dania pomocy Burbonom neapolitańskim znajdzie stanowczy opor ze strony pruskiego ludu.

W innym Dzienniku czytamy: „przedmiotem rozmów w Cieplicach były 4 szczegóły: pytanie niemieckie, położenie Austrji, sprawy włoskie i wschodnie. W rzeczy sejmu związkowego, a mianowicie co do reformy wojskowéj, Austrja miała okazać się bardzo powolną, mówią, nawet, że cesarz, na przypadek wojny, zgodzi się ustąpić naczelne dowództwo książęciu pruskiemu, jako starszemu wiekiem. Co do drugiego, Franciszek-Józef miał przyrzec wielkie ulepszenia w stosunkach pojedyńczych narodowości, szczególniéj zaś dla protestantów. Prusy odmówiły zbrojnego wdania się, gdyby powstanie miało wybuchnąć w Węgrzech, chyba w takim tylko przypadku, jeśliby inne państwa dopuściły się w tym kraju interwencji, a i wtenczas pomoc pruska ograniczyłaby się tylko na tém, iż wprowadzonoby pruskie wojsko do dziedzicznych niemieckich prowincji, coby dało cesarzowi możność użycia całych sił swoich na stłumienie rokoszu. Co do Włoch, Prusy są dalekie od wszelkiego mieszania się w sprawy półwyspu. Spodziewają się tylko, że jeśliby Piemont, przy pomocy, choć ubocznéj, Francji, rzucił się na wyzwolenie Wenecji, wówczas hr. rejent nie zachowałby swojego biernego stanowiska, jak to było w roku przeszłym. Nakoniec w rzeczach wschodnich, ponieważ obadwa państwa jednakowym ulegają obawom, zbliżenie się w widokach jest prawdopodobne.“

W tych dniach w. ks. toskański nabył w Czechach za 3.000,000 z górą zł. reń. ogromne dobra rządowe, niegdyś dziedzictwo Ziszki, zwane Brandis.

PRUSY.

Berlin, *24 lipca.* Korespondent berliński *Gazety Warszawskiéj*, podaje ważne szczegóły o reorganizacji Pruskiego wojska, a lubo jego wnioski nader są stanowcze, powtarzamy jednak całą część jego listu, pochodzącego ze źrzódła i mającego dostateczną za sobą powagę: „Zaprojektowana reorganizacja armji, o któréj od tak dawna mówiono i pisano, teraz mimo, a raczéj wbrew woli sejmu, ostatecznie przeprowadzoną została. Na tegorocznych posiedzeniach sejmu, izba deputowanych, jak wiadomo, tyle miała do zarzucenia projektowi rządowemu, tyle zmian stanowczych zaprowadzić w nim chciała, że ministerjum nie dopuszczając go wcale do rozpraw, cofnęło jeszcze przed rozpoczęciem dyskussji. Następnie izba zawotowała tylko na potrzeby tymczasowe kredyt nadzwyczajny, dziewięć milionów talarów, nie przesądzając przez to wcale stanowczego wyroku, jaki na rok przyszły nad całym planem reorganizacji wydać myślała. Teraz zaś rząd, nie troszcząc się wcale o jéj zdanie, nietylko reorganizację tę w całości, podług swéj myśli, stanowczo przeprowadził, ale nawet nie ma wcale zamiaru, jak utrzymuje *Przegląd wojskowy*, na przyszłéj sessji sejmowéj, pod sąd izb go poddawać i tylko koszta na utrzymanie nowych pułków na budżecie zwyczajnym za 1861 rok zamieści: opierając się na téj zasadzie, że izbom wcale nie służy prawo wtrącania się do urządzeń i zmian w armji zaprowadzić się mających, że im tylko wolno w końcu rachunek za to podany zatwierdzić.

Chociaż właściwie z góry przewidzieć można było, że rzeczy podobny obrót wezmą, bo trudno było przypuścić, żeby rząd, dla opozycji izby drugiéj, porzucił zamiar ulubiony, na którego przeprowadzeniu bardzo wiele zależeć mu się zdaje; żeby naprzód na zmiany tymczasowe 9,000,000 wydał, a późniéj, w skutek odmiennéj opinji sejmu, znów ich zaniechał i tak ogromną summę literalnie w błoto wrzucił; jednak krok ten gabinetu powszechne zdziwienie wywołał. Postępowanie to, a więcéj jeszcze sposób, w jaki je umotywować chciano, bardzo się zbliża do dążeń przeszłego ministerjum i de facto w ważnéj téj kwestji, znaczenie i wpływ sejmu zupełnie niweczy. Kazuistyczne tłómaczenie. jakiemi organa pół-urzędowe krok ten obronić i usprawiedliwić

się starają, że właściwie nie ma o co tyle hałasu robić, że miejsce „stanowczéj tymczasowości zajęła tylko tymczasowa stanowczość” (dosłownie: definitives Provisorium i provisorisches Definitivum); że ciało tak ściśle i regularnie uorganizowane, jak armja pruska żadnych urządzeń i zmian przechodnich znieść nie może; że skoro rząd raz już publicznie przyznał, że obecne siły wojenne uważa za niewystarczające, teraz sobie samemu winien, dla zachowania powagi względem zagranicy, reformy i powiększenie armji przeprowadzić— naturalnie nikogo nie przekonały. Opinja publiczna powszechnie w tém widzi zboczenie z drogi konstytucyjnéj, jakiéj się dotąd ministerjum trzymało, przechylanie się na stronę Izby panów, która już na przeszłych posiedzeniach sejmu podobnego rozwiązania téj kwestji się domagała, najbardziéj zaś dowód przewagi gabinetu wojskowego (Militair Gabinet), którego naczelnikiem jest jenerał Manteuffel brat b. prezesa ministrów, nad ministrem wojny. Przeszły minister, jenerał Bonin, podczas swego urzędowania, w częstych znajdował się kollizjach z tą władzą; kilka razy domagał się jéj zniesienia, a w końcu, nie mogąc się z jéj sposobem widzenia w kwestji reorganizacji armji zgodzić, podał się do dymissji. Następca jego jenerał Roon, za to bezwarunkowo ulegać jéj się zdaje, co trudno pogodzić z jego charakterem ministra odpowiedzialnego.

Niemniéj ważne wrażenie na opinją publiczną zrobiło zbliżanie się Prus do Austryi, o którém już od zjazdu w Baden-Baden mówiono, a które teraz przez zjazd w Töplitz, faktem dokonanym się stało. Podróż pp. Auerswalda i Patowa do Wiednia, którą organa oficjalne z początku za zupełnie przypadkową, wszelkiego znaczenia urzędowego pozbawioną, podawać chciały, teraz najlepiéj się tłómaczy rezultatem do jakiego doprowadziła. Zbliżanie się to mocno kraj cały niepokoi, bo wszyscy przewidują, że rząd tutejszy, dla dogodzenia Austrji, będzie musiał wiele z dotychczasowego kierunku ustąpić, a nic nie słychać o koncessjach, jakieby gabinet wiedeński zrobił; przymierze z Austryją może sprowadzić za sobą assymilację dążeń polityki i systematu rządowego. Obawy te, co do polityki zagranicznéj po części się już sprawdziły, bo w kwestji włoskiéj rząd pruski wystąpił w ostatnim czasie z opinjami i przedstawieniami, które się mocno do zapatrywania dworu wiedeńskiego na nią zbliżają. Szczególniéj względem wypadków sycylijskich bardzo nieprzyjaźnie się postawił, jak to się pokazuje z not p. Brassier de St. Simon, posła pruskiego w Turynie. Gdyby ministerjum stanowczo za polityką austryjacko-dynastyczną i anti-narodową we Włoszech się oświadczyło, bardzoby się w oczach całego kraju zdyskredytowało i o stratę tak już nadwerężonéj popularności przyprawić mogło. (9. W. N. 196.)

Berlin. *dnia 1 sierpnia.* Utrzymują tu, że cesarz austryjacki udzielił ks. Hohenzollern order złotego runa. Jeśliby się do sprawdzić miało byłby to pierwszy protestant ozdobiony tym orderem przez dwór wiedeński, bo madrycki, mający także prawo wielkiego mistrzowstwa téj rycerskiéj ozdoby, był mniéj trudnym w tym względne i udzielił ją, między innemi, panu Guizot.

Konferencja wojenna w Wuerzburgu jest niemal zupełna: ministrowie wojenni wuertembergski, saski, badeński, hesko-darmsztacki i elektoralny, meklemburski, hanowerski i nassauski już przybyli. Idzie o zastosowanie przełożeń pruskich co do organizacji wojska związkowego z widokami państw drugorzędnych.

T U R C J A.

Wyspa Rodos. *dnia 3 lipca. Gazeta powszechna Augsburska*, otrzymała list z téj wyspy, dający najlepsze wyobrażenie i o nieładzie w państwie tureckiem i o nieszczęśliwem położeniu chrześcijan: »Załoga turecka, złożona ze 400 żołnierzy, tudzież z 700 czerkiesów, niedawno przybyłych z Kaukazu, zbuntowawszy się, wołała o wypłatę zaległego żołdu, grożąc, że jeśli natychmiast rząd jéj niezaspokoi, wyrzną chrześcijan. Gubernator widział, że pewnie do tego przyjdzie, pieniędzy zaś w kasie rządowéj ani grosza, nic więc mu nie pozostało, tylko wezwać chrześcijan i dać im do wyboru, albo pójść pod jatagany zbójców, albo złożyć 40000 piastrów okupu Konsulowie donieśli o tém posłom i żądali nadesłania okrętów wojennych dla poskromienia Turków.»

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

St-PETERSBURG 30 lipca. Eskadra gotowa jest w Kronsztadzie do wypłynienia na morze i udanie się co najśpieszniéj na brzegi Syryi, składa się z trzech fregat parowych, jenerał admirał o 60 działach, świeżo zbudowany w Ameryce, Gromoboj i Oleg.

NEAPOL 30 lipca. Konwencja wojenna stanęła między jenerałami Garibaldi i Clary. Neapolitanie zatrzymują twierdze w Messynie, Agościc i Syrakuzie; wolny im wstęp do tych miast. Cytadela mesyńska nie może strzelać na miasto; równość flagi jest zastrzeżona. Żegluga po ciaśninie jest wolna.

LONDYN 31 lipca. Dziennik Times pisze: Francja kołatała do każdego ze trzech mocarstw lądowych, ale doznała oziębłego przyjęcia, zwraca się teraz do Anglji. Rzeczą jest pożądaną, aby te dwa rządy działały razem i opiekowały się narodowościami. Niech Francja przekuje swój oręż na lemiesz, a pozwoli sąsiadom swoim toż samo uczynić. Francja powinna działać na lądzie, Anglja zaś na morzu. Jeśli mają odpowiedzieć swoim istotnym przeznaczeniom, połączone ich siły wyrównywają siłom całéj kuli ziemskiéj.

PARYŻ 1 sierpnia. Depesza Telegraficzna z Pera z d. 31 lipca mówi: że missjonarze i siostry miłosierdzia przybyły z Damaszku do Bejrutu pod zasłoną oddziału jazdy dostarczonéj przez Abd-el-Kadera.

KONSTANTYNOPOL 25 lipca. Margrabia de La Valette oznajmił Porcie o postanowieniach Francji. Mówią, że sułtan żądał, aby wice-król Egipski dostarczył mu posiłkowy korpus z 10,000 ludzi. W Konstantynopolu panuje trwoga i niezadowolenie. Wojsko jest niepłatne od pięciu miesięcy. Twierdzą, że między artylerzystami wybuchnęły rozruchy; starają się o zapłacenie im miesięcznego żołdu. Doszły tu wiadomości z Damaszku z d. 12 lipca, potwierdzające, że 6,000 domów chrześcijańskich zburzono, część miasta, żydowska, jeszcze gorzała. Domy tureckie, w których dano chrześcijanom przytułek, podobnież podpalono. Rzeź trwa już od 80 godzin. Tysiące uciekających znajdują się w cytadeli u Abd-el-Kadera, ale cierpią głód; kilku konsulów i wielu Anglikow, podobnież znaleźli przytułek u emira; nowy gubernator Damaszku przybył z 1,200 żołnierzy.

LONDYN, 31 lipca. Posłowie pięciu wielkich mocarstw przed udaniem się na konferencję do ministerstwa spraw zagranicznych, która miała odbyć się o godzinie drugiéj po południu, mieli o samém południu posiedzenie przygotowawcze w mieszkaniu ambasadora ottomańskiego. Na tém posiedzeniu przełożenie Francji względem interwencji, które, z zastrzeżeniem zgodzenia się Turcji, przyjęte było przez mocarstwa, po raz pierwszy roztrząsano. Twierdzą, że poseł turecki stosownie do otrzymanych instrukcij z Konstantynopola, domagał się stanowczych modyfikacji w projekcie konwencji. Mówią, że Anglja, Austrja i Rossja oświadczyły gotowość wysłania wojsk do Syrji. Drugie posiedzenie będzie musiało mieć miejsce, gdyż posłowie spodziewają się otrzymać upoważnienie do podpisania konwencji.

LONDYN, 1 sierpnia. Na posiedzeniu odbytém d. 30, poseł turecki miał oświadczyć, że jeżeli sułtan upoważnił go pod zastrzeżeniem przystąpić do konwencji, uczynił to w duchu pojednawczym; miał też nalegać, aby w konwencji wyrazić, że życzenie dobrowolne sułtana położenia końca rozlewowi krwi w Syrji, skłoniło go do przyjęcia spółdziałania swoich sprzymierzeńców. Minister spraw zagranicznych francuzkich zgodził się na to. Konferencja przerobiła pierwiastkową konwencję, któréj szczególniéj przejrzano sześć artykułów, aby z nich usunąć to wszystko, cokolwiekby mogło obudzić drażliwość sułtana. Konferencję odroczono bez naznaczenia dnia, aby posłowie mogli otrzymać upoważnienie do jéj podpisania, co poprzedzić musi wysłanie wojska.

PARYŻ, 1 sierpnia. Donoszą z Bejrutu pod dniem 24 lipca, że 8000, chrześcijan zamordowano w Damaszku.

PARYŻ, czwartek 2 sierpnia. Otrzymano wiadomość z Messyny, że Garibaldi przygotowuje 300 łodzi dla wylądowania. Dzienniki oznajmują odpłynienie wyprawy francuzkiéj do Syrji.

LONDYN, piątek 3 sierpnia. Konferencja już zredagowała swój protokół, który oświadcza, że wyprawa została przedsiewziętą na życzenie Porty i że wojska działać będą zgodnie z rządem ottomańskim. Wyśledzenie i ukaranie winnych poruczone będą komissji mieszanéj, w któréj i Porta będzie reprezentowana.

LONDYN, piątek 3 sierpnia. W sześciu artykułach konwencji zastrzeżono: interwencja będzie tak długo, jak Porta znajdzie to potrzebném. Wszystkie działania wojenne i liczba wojska będą z góry oznaczone; mocarstwa utrzymywać będą wojska własnym nakładem. Wyprawa francuzka może pójść pod żagle, nie czekając na dalsze kontyngensa, wyjąwszy, gdyby ambasador turecki w Paryżu otrzymał wiadomości z Syrji, czyniące wyprawę niepotrzebną.

PARYŻ, sobota 4 sierpnia. Po podpisaniu protokołu konferencji, wojska otrzymały rozkaz odpłynąć, wyprawa składać się ma z 12000 żołnierzy, z których połowę składać będą francuzi i trwać sześć miesięcy.

PRZEGLĄD LITERACKI.

Opowiadania o królu Janie III, przez K. Szajnochę. Opowiadanie pierwsze: Mściciel. Żytomierz 1860. nakład księg. Jana Hussarowskiego 8-vo maj. str. 164 i XXIV.

(Artykuł Antoniego Nowosielskiego).

Ilekroć tylko rzuci się pogląd ogólny na dzieje Polski w zawartym już ich okresie, zawsze nabiera się o nich, w skutek poglądu tego, to przeświadczenie, że Polska, jak anioł stróż cywilizacji Europejskiéj, stała na granicy barbarzyństwa i dziczy azjatyckiéj, stała za wiarę świętą Chrystusa, za jéj missję zbawczą, przekształcania i przeobrażania jednostek i ludów całych, a oddawała chętnie w ofierze posłannictwu temu krew swoją i wszelkie poszepty dumy politycznéj. Od początku prawie dziejów tych do samego ich końca, widzimy wszędzie ten jeden święty ich charakter, a wszędzie, na każdéj karcie czytamy krwawemi zgłoskami wypisany wyraz *ofiary*. I tak, czy święta królowa Polski Jadwiga ofiaruje siebie samą dla nawrócenia Litwy; czy kiedy Władysław król, żywot swój oddaje pod Warną za wiarę, a drugi Jagiellończyk krew swoją wylewa pod Mohaczem, za tęż samą sprawę wiary świętéj przeobrażającéj ludy; czy kiedy nawet Zygmunt III osłabia byt sam narodu, hołdując gorliwie téj missji nawracania i wytępiania niewiernych, któréj o mało był niedokonał syn jego i następca Władysław IV., gdyby nie prywata i samolubstwo tłumu, niepojmującego już jasno kierunku tego; czy znowu kiedy okolice całe ukrainne, na szlakach tatarskich, ginęły we krwi i perzynie, a potem nanowo odradzały się do walki z poganinem,—zawsze i wszędzie widzimy tu jedno żądanie, jedną myśl, jeden niepokoj, leżące na sercu massy i przywodców ludu, którego Bóg powołał był do wielkiéj missji. W tych zapasach naród ten niemiał był czasu wytchnąć, zastanowić się nad sobą samym, pomyśléć o przyszłości własnéj, obejrzeć się, porównać stan swój ze stanem innych państw, do koła go oblegających, i kiedy wszędzie oddawna już zapomniano w polityce o poświęceniu się, o duchu rycerskim, kiedy to oboje Europa zproizaczała ośmiała w rycerzu postaci smutnéj, Polska jedna szła niezmordowana, wierna, szła do ostatka, oddawna poślubionéj myśli, niebacząc na to, czy ona sama jedna, zachowując ducha starego, potrafi się ostać w pośród innego, bo ziemskiego już, kierunku czasu. Nie był to wcale instynktowy tylko popęd do wojny z poganinem; owszem, pojęły były tę missję kraju swojego poważne, myślące głowy narodu: upominał i nauczał o tem Goślicki biskup Zygmunta Wazę, mówił przed sejmem Skarga złotousty, opowiadali zagranicą kraju swojego przed obcymi (w Wenecji np.) posłowie rzeczypospolitéj, a kiedy Jan III. zgromił pod Wiedniem i zniszczył do szczętu ogromne wojsko Wezyra, na które Europa cała miała wzrok wytężony, wówczas, widząc dokonane zadanie, cały zachód przyklasnął dziełu wielkiemu i uznał za bohatera nie ludwika XIV a Jana III-go, któremu na placu Rzymskim głowa kościoła katolickiego, papież, wzniosł pomnik, jako zbawcy idei Chystyanizmu na wschodzie. Z dawniejszéj historji Polski Europa zapamiętała tylko jedno imie Sobieskiego i wzięła się nawet do napisania historji bohatera wiedeńskiego i to w wieku XVIII, w osobie Coyera, kiedy ofiara dla idei zapoznaną już była w polityce oddawna i w wieku naszym, w osobie Salvandego. U nas, w kraju, po krótkim zapale, ostygła była miłość narodu dla bohatera wyprawy wiedeńskiéj; historycy późniejsi poczęli byli zapatrywać się na sprawy polityczne, okiem praktycznem, mierząc wszystko miarą pożytku i wywyższenia potęgi kraju, tudzież bacząc na polityczną równowagę. Nienawiść dla domu rakuzkiego, nienawiść jeszcze raz usprawiedliwiona w oczach narodu, rzuciła była cień na postać kolosalną Jana III; ale współcześni mu inaczéj jeszcze pojmowali dzieje narodu; wiedzieli oni, że krokami i losem ludów opiekuje się Opatrzność boża, a byle tylko każden naród nie wyziębił w sercu wiary, a powodował się natchnieniom świętym, dojdzie on zawsze do celu wzniosłego, jaki mu Bóg sam przeznaczył w dziejach ludzkości. Mężowie czasu przeszłego, w mądrości wielkiéj, zapatrywali się na życie przyrodzenia i żywot ludów zbiorowy w stosunku do myśli bożéj; pomiędzy światem, a poza światem, w ich przekonaniu, zachodził ścisły związek; nie odłączali oni nigdy ziemi od nieba, to też zawsze, w sprawie każdéj ztamtąd spodziewali się oni natchnienia i zasiłku. Symbolem tego związku mieli oni zwykle złotą siejbę niebieską, firmament usiany gwiazdami. Astrologja wskazówek losów ludzkich poszukiwała na niebie, w gwiazdach upatrując znaki pewne, zapowiadające przemiany ziemskie, a po dokonaniu wielkich rewolucji dziejowych, przywiązywała nieraz, nawet trzeźwiejsza nauka o gwiazdach, imie przywodcy wielkiego czynów politycznych, do konstellacyi świecących z nieba ciemnemu światu ziemskiemu. Czyż nie piękna to myśl, pytam? Otoż idąc za nią Heweliusz, astronom, gdańszczanin rodem, tarczę Sobieskiego, Janinę, umieścił był w konstellacji niebieskiéj, aby ludzie patrząc odtąd w wiekach przyszłych nawet na to co wielkie, piękne i wieczne, przypominali sobie zwycięztwo wiedeńskie.

Szajnocha do powieści o Janie III przystąpił także z pewną myślą mystyczną; jego opowiadanie pierwsze, jakby tragedja jaka grecka, odsłania w dziejach rodziny bohatera wiedeńskiego, całe pasma tajemnicze wysiłków woli kilku mężów z trzech rodów, ustawicznych zapasów i bojowań zwróconych w jedną stronę, ku wojnie z poganinem, a kończących się statecznie śmiercią krwawą dziada, Stanisława Żołkiewskiego, wuja, Stanisława Daniłłowicza, brata, Marka Sobieskiego nareszcie, zgładzonego nożem Tatarzyna pod Batowem. Stanisław Żołkiewski położył głowę, jak wiadomo, na błoniach Cecorskich; Daniłłowicz, pojmany, padł zabity w namiocie Kantemirowym. Pomiędzy temi trzema rodami Żołkiewskich, Daniłłowiczow i Sobieskich, a pohańcami Tatarami i Turkami toczyła się zajadła walka z rodu w ród, z zobopólną ku sobie nienawiścią. Zdawało się czuwać nad tą walką fatum jakieś. Pojmowali to sami członkowie téj rodziny i wyraził to Jakób Sobieski ojciec bohatera, mówiąc mowę pogrzebową nad zwłokami syna hetmańskiego Jana Żołkiewskiego, któremu śmierć nie pozwoliła była dokonać zemsty nad niewiernymi za śmierć ojcowską. „Jeśli gdzie w tych czasach—mówi Sobieski Jakób—większe żałośnych tragedji teatrum się otworzyło, tedy w tym zacnym a *świętym* domu Żołkiewskich.“ Orator widział tu nad domem całym namaszczenie męczeńskie, nie przeczuwając tego, że biorąc z rodu tego, bo wnuczkę hetmańską, za żonę Teofilę Daniłłowiczównę, z Oleska, w krew potomków jego wejdzie to powołanie tajemnicze tępienia nieprzyjaciół krzyża i z dwóch synów jego starszy, Marek, padnie ofiarą nową, pod nożem Tatarzyna, a drugi młódszy, Jan, prawnuk Stanisława Żołkiewskiego, stanie się mścicielem krwie pradziadowéj, wuja i bratniéj. Po rzezi batowskiéj wszystkie ciała wytępionego rycerstwa polskiego złożono w jednéj mogile dużéj, którą przysypano ziemią, nasiąkłą krwią męczenników. Potrzebaż, aby obrany, ale jeszcze niekoronowany na króla Jan Sobieski, tu właśnie zbił potém Tatarow zagon i tu spoczął, na mogile brata Marka. Jakby w piątym akcie tragedji Sofoklesowéj, zbliża się do króla wierny przyjaciel jego Jabłonowski odzywa się doń w te słowa: „Bóg z tobą Najaśniejszy Panie! pomściłeś dziś wspaniale brata twojego. Spoczywasz na mogile, w któréj pościnanych pod Batowem jeńców zacnych pogrzebiono. To samo miejsce krwią tatarską oblałeś, które leżący tu brat twój Marek oblał krwią własną!“

Tak się kończy opowiadanie pierwsze *Mściciel*. Czyż nie jest to osobliwsza forma tragiczna, forma z saméj istoty rzeczy poczerpnięta, na faktach rzetelnych oparta, forma pełna kunsztu, grozy i osobliwszego wdzięku? Jest to jakby rzetelny poemat dziejowy, którego twórcą był Bóg i duch dziejów Polski, a historyk odgadł ową epopeję narodową i wykrył ją światu.

Ileż to jeszcze ducha polskiego, ile tradycji rzetelnie swojskiéj dochowuje się w tych zamkach — Żołkiewskim, Oleskim, Złoczowskim! Wojnę z poganinem sam król Jan w pismach swoich zwie *wojną pańską* prawdziwie w duchu religijnym czasów dawnych, a stary hetman Stanisław, wybierając się na wojnę z Turkiem tak pisze w testamencie swoim: „Życzę pewnie sobie śmierci tak słodkiéj dla wiary świętéj i dla ojczyzny, ale niewiem jeślim téj łaski od Pana Boga godzien.“ Bóg odpowiedział na to, dając mu palmę męczeńską na polach cecorskich i miejsce, pomiędzy wybranymi swoimi.

Jakaż to śliczna stara postać rycerza polskiego! Jak ją umiał zrozumieć i uwydatnić historyk, opierając się na tych kilku szczątkach piśmiennych, jakie pozostały po nim i o nim. A jakaż ta godna męża takiego małżonka, owa Regina Żołkiewska, oddana cała sprawie téj, którą pan jéj, małżonek poślubił. To jakby białagłowa spartańska; na grobie męża w Żołkwi kazała wyryć ten oto napis: „słodko i chlubnie umierać za ojczyznę, odemnie ucz się...“ a wnuka jéj Teofila Sobieska, kazała od dzieciństwa uczyć tego epigrafu syny swoje i jako na owoc nauki téj patrzyła na śmierć męczeńską syna starszego Marka, ale niedoczekała się słodszego owocu téj nauki swojéj, a mianowicie zemsty, nad nieprzyjaciołmi krzyża i rodu swego, pod Wiedniem, sławy jaka zapaliła się była i jaśniała jakby nimbus jaki nad czołem młodszego jego jéj dziecięcia Jana, którego przyozdobiła już była wprzódy korona polska.

(Dokończenie nastąpi).

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— Roboty około nowego mostu na Wiśle pod Warszawą żywo naprzód postępują. Most tymczasowy do połowy prawie rzeki doprowadzony, jeszcze w tym roku ma połączyć oba brzegi. Maszyny parowe szybko zabijają pale i podsuwają się coraz bardziéj ku warszawskiemu brzegowi. Nieopodal od nich stare ciężkie kafary, działające koło dawnego mostu łyżwowego wyglądają w porównaniu z niewielkiemi a potężnemi żelaznemi lokomobilami, jakby wyglądała arka Noego obok dzisiejszych parowcow. Kilkadziesiąt kroków drogi oddziela jeden rodzaj roboty od drugiego, te kilkadziesiąt kroków, to jakby wiekowy przedział w postępie, jaki umysł ludzki kazał zrobić przemysłowi. (*Gaz. Warsz.*).

— Doktor Karol Gregorowicz, zamieszkały w Warszawie leczy bardzo szczęśliwie nowym sposobem odkrytym w Paryżu, osoby o tępym słuchu, obecnie nawet rozpoczął próby z głuchoniemym. (*Magaz. Mód*).

Druk tomu IV ***Historji literatury polskiéj w zarysach*** K. Wł. Wojcickiego już się rozpoczął w typografii J. Ungra. Obejmuje okres ostatni od r. 1825 do 1859, epokę Brodzińskiego i Mickiewicza. W ciągu dwóch lub trzech miesięcy tom ten wyjdzie z pod prasy.

Drukiem i nakładem J. Jaworskiego zaczął się drukować tom II, „Pamiętników historycznych“ Leopolda Huberta. Całość składa dwa tomy i obejmuje pomiędzy innemi: Dwie konstytucje sejmowe nie umieszczone w Voluminach Legum. Spis skarbu koronnego z r. 1669. Listy Genueńczyków do Kazimierza Jagiellończyka. Relacja poselstwa Bieniewskiego do Moskwy. Obrona własna Prażmowskiego. Konfederacja gołąbska. Adam Tarło. Rachunki skarbu koronnego z r. 1662. Miscellanea historyczne z różnych epok i t. p.

W Drukarni Czasu wyszły przez Bogusza Zygmunta Stęczyńskiego „Tatry“ ozdobione 80 rycinami okolic tatrzańskich. Jestto poemat opisowy w 24 ustępach czyli pieśniach. Opisy acz wierszowane, zalecają się ścisłością, a niekiedy żywém uczuciem piękności téj dzielnéj i olbrzymiéj natury: autor bowiem, nie uczony poeta, jak nie uczony malarz, nie ma innéj muzy prócz pięknéj przyrody, która go nieraz natchnie szczęśliwém widzeniem. W saméj nawet erudycji autora, przebija się prostota dawnych czasów i ta wiara, co wyklucza zbytnią pretensyonalność widzenia wszystkiego i wyrokowania o wszystkiem. Książka ta może wybornie zastąpić przewodnika w góry Tatrzańskie.

W drukarni uniwersyteckiéj wyszedł ogromny tom w 4 ce Rocznika Bibljoteki ordynacji Myszkowskiéj, ozdobiony piękną ryciną, wyobrażającą Marję Kazimirę, żonę Jana Sobieskiego. Część piérwsza obejmuje przedmioty dotyczące Bibljoteki i Muzeum Świdzińskiego; w drugiéj ważniejszéj umieszczone są listy Jana Sobieskiego, uporządkowane, pomnożone i objaśnione przez A. Z. Helcla.

Dnia 24 czerwca r. b. umarł na chorobę raka u wód krzeszowickich Dr. Ludwik Józef Bierkowski, dziekan uniwersytetu krakowskiego, dyrektor kliniki chirurgicznéj, członek czynny Towarzystwa naukowego krakowskiego. Obszerny życiorys i prac naukowych tego pełnego zasług męża, przez Dr. J. Majera, umieściła Encyklopedja powszechna w tomie III. Zwłoki jego przewiezione z Krzeszowic do Krakowa, w tym grodzie starożytnym pochowane zostały.

Gazeta Warszawska (185—190):

— Opis zdrojowiska w Krynicy (w Galicji) przez D-ra Zieleniewskiego podaje, iż w r. przeszłym liczyło się tam 339 rodzin składających się z 790 osób, w większéj części kobiét. Wody tameczne z dobrym skutkiem są używane: w chorobach z wad krwi, trawienia i odżywiania, w chorobach samym wyłącznie niewiastom właściwych, w cierpieniach nerwowych, chorobach narządów moczowych i niektórych cierpieniach skórnych.

— Przegląd literatury zagranicznéj podaje wiadomości o literaturze włoskiéj; polityka i tutaj opanowała stanowisko.

— W wiadomościach bieżących, zwraca przedewszystkiém uwagę przegląd wyszłego niedawno w Bruenn bardzo ważnego dzieła do historji Słowiańszczyzny w ogóle i Polski w szczególności. Mowa tu o piérwszym tomie historji Morawji, napisanéj przez uczonego Benedykta doktora Bedy Dudika, z polecenia i nakładem towarzystwa historji krajowéj, p. t. *Maehrens allgemeine Geschichte. Im Auftrage des Maehrischen Landesausschuses, dargestellt von Dr. B. Dudik. 1 Band. Bruenn, 1860 in 8.* Dzieło to Dudika, jednego z najpłodniejszych i zasłużoną wziętość mających dziejopisów współczesnych, jak donosi Gazeta, będzie ogromnego rozmiaru, gdyż piérwszy tom, obejmujący dzieje pierwotne do r. 906, ma 400 stronic ścisłego druku. Autor z niesłychaną pracą, opartą na źródłach mało używanych lub zupełnie nieznanych, rozświeca dzieje Morawji, która przez czas niejaki granicami swemi obejmowała Czechy, południowych Lechów i Chorwatów wschodnich, a zatém większą część późniejszéj Rzplitéj Polskiéj. Wprowadzenie wiary chrześcijańskiéj, działalność apostołów słowiańskich i czyny Świętopełka, współczesnego naszemu Ziemowitowi, są tu jak nigdzie dokładnie wyjaśnione i wybornie skreślone. Żaden z autorów piszących w tym przedmiocie, nie może iść z Dudikiem w porównanie.

— Tomasz Jeż napisał nową powieść osnutą na tle starożytnych dziejów bułgarskich, p. t. *Asan*, ustęp z dziejów Słowian bałkańskich.

— Wkrótce rozpocznie się druk piérwszego tomu *Pism Ludwika Osińskiego.*

— Ks. Gacki, autor wielu wybornych monografji, wygotował i nadesłał do redakcji Pamiętnika religijno-moralnego historję kościoła ś. Krzyża na Łyséj Górze.

— Deotyma wykończyła obszerny poemat na podstawie dziejów krajowych oparty; bliższych szczegółów *Gazeta Warszawska* nie podaje.

— D. 12 lipca n. s. położony został węgielny kamień głównego gmachu szkoły rolniczéj gubernji Radomskiéj.

Gazeta Codzienna (185—190).

— Drukuje dalszy ciąg pełnéj życia i ruchu powieści I. J. Kraszewskiego p. t. *Jasełka, wyciąg z pamiętników Ktosia.*

— Korespondencja z Poznańskiego donosi, iż tegoroczne wyścigi wcale nieciekawie się powiodły. Ogólne zebranie tamecznego Towarzystwa przyjaciół nauk odbyło się d. 5 lipca n. s.; osoby składające zarząd pozostały przy nim nadal; druk dawno oczekiwanych Roczników Towarzystwa ukończony. W miasteczku Kcyni otwarto trzecie już dla Poznańskiego seminarjum nauczycielskie. Ustawiczne deszcze zagrażają drożyzną i niepowodzeniem dla rolników.

— List z Witebska podaje, iż przebywający czasowo w tém mieście Artemjusz Weryha, (Białoruska Duda) otworzył dla publiczności swoją niewielką lecz doborową bibljoteczkę, i przyciąga do szaf swoich młodzież, któréj mu tak zwana klassa średnia ludności najwięcéj dostarcza. Piękna to myśl i zacna.

— Autor listu z za Bugu, po długim wstępie, którym sobie dodaje odwagi do wygadania się jak to mówią na czysto, powstaje na firmę Hussarowskiego, spodkobierczynię spółki Żytomierskiéj zarzuca, iż się nie wywiązała ze swego zadania, puszczając w obieg wprawdzie niby tanie, ale ladajakiéj (prócz kilku) wartości utwory. Daléj czytamy, iż w tamecznéj drukarni Chcząszcza i spółki znajduje się pod prasą przekład *Legendy wieków* W. Hugo; tłumaczami są A. Korzeniowski i A. Pług, którzy zamierzyli też przepolszczyć i inne utwory tegoż pisarza. Tamże wkrótce wyjść ma tomik poezji p. t. Wężyk, śp. Stanilewicza; poezje te, jak zapewnia korespondent, mają nam doprawdy przypomnieć poezję. Myśl założenia bibljoteki publicznéj w Żytomierzu, rozbiła się o obojętność.

— W liście z okolicy Kamieńca Podolskiego czytamy osobliwszy projekt kontrolowania służących za pomocą ksiąg, mających się utrzymywać po kancelarjach marszałkowskich, i książeczek wydawać się mających służącym. Pomijając pobudki moralne, najciekawszém jest co następuje: „Sługa biorący lub biorąca osobową książeczkę płaci w kancelarji 50 lub 75 kop. Za każdą nową wizę płaci się 50 kop. Kto straci swą książeczkę otrzyma wypis z księgi głównéj za opłatą 50 lub 75 kop. *Niniejszéj* ustawie podlegają wszyscy ludzie klassy służązéj i zarobkującéj za kontraktem, wyjąwszy tych, którzy *urodzeniem* i wychowaniem, stoją w jednéj sferze z klassą u któréj służą.“ Autor projektu, prawdopodobnie sekretarz jakiegoś powiatowego marszałka, *urodzeniem* mu równy, zapomniał w swéj interesownéj chęci wyzyskiwania pięciozłotówek i półrublówek na rzecz kancelarji *marszałkowskiéj*, iż 75 a nawet 50 kop. często stanowią całą opłatę za miesiąc i więcéj pracy rocznie najętéj służebnicy na wsi!

— Z korrespondencji zagranicznych, ciekawym jest opis szczegółowy wyścigania się o pierwszeństwo w strzelaniu do celu na błoniach pod Wimbledon (w Anglji), gdzie królowa Wiktorja, przeszywszy kulą wołowe oko w celu z nowo wynalezionéj strzelby zwanéj whitwortówką, okrzyknięta została: „la premiére carabiniére d'Angleterre.“ Rzecz warta czytania i uwagi.

— Kronika paryzka daje sprawozdanie o dwóch pięcioaktowych sztukach dramatycznych Dumasa p. t. „L'Envers d'une Conspiration“ i „Le Gentilhomme de la Montagne“, którym oddaje pochwały, oraz o wodewilu „Córka szatana“ przez Clairville'a, utworze szalonéj osnowy. Daléj wspomina o wyjściu trzeciego tomu pamiętników Guizota, które nazywa „rzeczą nieciekawą, a nawet nudną za katy, jak wszystkie samochwalstwa.“ W Paryżu przedstawiają teraz *stworzenie świata* w obrazach dioramicznych, objaśniane głosem ludzkim wychodzącym z ciemności. Jestto synteza przedpotopowéj historji, na jaką nauka mogła się zdobyć do dziś dnia.

— W Baden-Baden d. 1 (12) b. m. Vieuxtemps, znakomity skrzypak, dawał koncert, na którym między innemi odegrał romans na temat *Halki* (»Halka« romance de l'opera de Moniuszko). Kompozycję przyjęto z nadzwyczajnym zapałem.

— D. 4 (16) bież mies. zakończył życie w Warszawie dobrze zasłużony piśmiennictwu księgarz G. A. Sennewald.

PETROPOLITANA.

Mayhap there is more meant, than is said in't.
Tristram Shandy.

I.

Wiosna—Róża Centifolia—Niewszystko piękne, co wielkie i czerwone.

(Dokończenie ob. N. 58.)

Oto jak się ma ona w gruncie:

Mamy pięć zmysłów, jakby pięć organów, któremi wszelkie zewnętrzne wrażenia pobieramy. Z tych dwa tylko: *wzroku* i *słuchu* możnaby nazwać organami artystycznemi, bo przez nie jedynie, w stanie normalnym, dochodzą nas percepcje z dziedziny Piękna: plastycznego i graficznego przez pierwszy, dźwiękowego przez drugi. Dla tego są to organa szlachetne, stoją w bezpośrednim stosunku z dziedziną ducha czyli myśli, dostarczają jéj żywotnego materjału, z którego ona buduje już swoje państwo. Trzy pozostałe organa są właściwie *zmysłami*, bo mają do czynienia z żywotnością czysto-zmysłową, to jest źwierzęcą, gdzie już pojęcie piękna nie istnieje i gdzie zastępują je sensacje i rozkosze innego rodzaju, nic z niém wspólnego nie mające, jako sensacje wygody, smaku, i zapachu. Są to dwie sfery tak wybitnie odgraniczone, że jedna w drugą nigdy wkraczać nie powinny. Pierwsza z nich jest duchową i *estetyczna*; druga, zmysłową i *materjalną*; w pierwszéj panuje czyli jest celem dążenia *piękno*; w drugiéj rozkosz zmysłowa czyli *użyteczność* (utilitarność.) Te drugorzędne zmysły czy organa, mogą być czémś nader mile łechtane, ale to cóś, nie może mieć pretensji do *piękna*, dopóki przez organ wzroku lub słuchu nie będzie do praw stałych, pojęciem piękna rządzących odniesione i na ich zasadzie za piękne przyjęte. W niniejszym więc przypadku taka nastąpiła konfuzja i zmysły powonienia i dotykania zostały do razu oczarowane Centifolją; zmysł, estetyczny wzroku, dał się tym niższym zmysłom uwieść, i zabaczywszy na ten raz prawa, znalazł ją *piękną*. A tu popełnił błąd oczywisty, bo prześlepił jeden z istotnych warunków: *proporcją, symetrją.* Któś pierwszy, niezastanowiwszy się wyrzekł *piękna!* i wyraz pozostał. Jak w wielu innych razach, tak i w tym, błąd, faworyzowany lenistwem myśli, wkorzenił się i uświęcił, i prawie w powszechny przeszedł pewnik. Ale to nie zmienia jego natury; żadna ziemska dawność tu nie idzie; jest on zawsze błędem, bo nigdy fałsz zamienić się w prawdę nie zdoła, i żyje tylko póty, póki na jaw wyciągnięty i zdemaskowany nie zostanie.

Tak to, co do centifolji, sfera zmysłowa, utilitarna, materjalna wtargnęła w sferę estetyczną. W pierwszéj, to jest utilitarnéj, ten wyrodek kwiatu jest rzeczywiście znakomitym wyrobem; czarującym zmysł powonienia, tak samo i na tejże zasadzie, jak pularda zadawalnia zmysł smaku. Co więc najlepszego o Centifolji powiedzieć można, to że jest *pulardą królestwa roślinnego.* Ale w estetycznéj sferze, obie są potworami urobionemi przez człowieka, gwoli rozkoszom dwóch zmysłów, gwolí temu grzechowi, który się zowie obżarstwem. A że potwory pięknemi być nie mogą, obie przeto nazawsze są wyrzucone z dziedziny piękna.

Zakończę powtórzeniem: »Niech więc ochmistrzynie karmią kapłony, niech Anglicy tuczą wieprze, strasburczycy niech wpędzają swe gęsi w chorobę wątroby, a i ogrodnicy niech płodzą mieszańce i pielęgnują pełne kwiaty:—wszystko to dobre będzie do zjedzenia, do powąchania i nawet ciekawe do popatrzania. Ale niech ani jedni ani drudzy nie myślą, broń Boże, że *upiększają przyrodzenie;* bo to jest fałsz wierutny i bluźnierstwo.»

Pani D. Zwyciężyłeś panie; zawrzyjmy więc kompromis; ... pozwalasz mi jednak lubić róże?

P. E. G. Czemuż nie, i owszem, tak samo jak ja lubię kapłona; byle nie inaczéj.

Pani D. Ale fe!... kapłona... ja co ją miałam za ideał roślinnéj piękności!

P. E. G. Je vous défie de continuer.

Pani D. Oto mi wielka wygrana! Naturalnie, teraz to niepodobna; ohydziłeś mi mój ideał...

P. E. G. Takiż to i ideał, co się daje ohydzić.

Pani L. Ja będę szczersza; uznaję się przekonana zupełnie... nie bez żalu wprawdzie; zawsze to była jedna illuzja więcéj...

P. E. G. Nie mam sobie nic do wyrzucenia. Za umorzone złudzenie, dałem paniom pogląd zdrowy, i, śmiem dodać, nieco wyższy nad ślepe zamiłowanie pękatego, sztucznego niby-kwiatu.

Pani D. No, no—dziękuję. (*Wyciąga rękę jakby do uścisku, potém ją nagle cofa.*) Okropny człowiek! (*Dzwonią. — Lokaj melduje — wchodzi hrabia K.*)

Hr K. (*ofiarując wielki bukiet róż pani D.*) Racz pani przyjąć tę skromną deputacją od najcelniejszych kwiatów wystawy.

(*Wszyscy z uśmiechem spoglądają na siebie, pani D. dziękuje*)

Hrabia K. Co zaprawdę może być piękniejszego nad Centifolją, tę królowę kwiatów... *i t. d. i t. d.*

Petersburg. 13 (25) maja 1860

J. Phalaena.

KORESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Wiedeń, *d. 27 lipca 1860.*

Włochy przedstawiają w tym momencie istotnie obraz—pod względem socjalnym—jedyny:—Skutki cywilizacji nigdzie się tak nie uwydatniają—jak na tym Półwyspie. Wszędzie, gdzie stan tak zwany legalny panuje— tam téż i zakłócenie porządku i nieukontentowanie, widoczna rozpościera się dezorganizacja; odwrótnie—gdzie stosownie do potrzeb kraju zaprowadzone zostały zmiany żywotne—choćby środkami gwałtownemi—tam zaraz widać zadowolenie ogólne, porządek, życie municypalne i narodowe zaczyna się rozwijać *normalnie* i wszyscy dziękują Bogu, że czasy ucisku minęły.—W Neapolu (jak od przyjeżdzających z tamtych stron i z listów widać) panuje trwoga i niepokój. Codziennie obawiają się rabunku. Okrzyki reakcyjne przeciw konstytucji ponawiają się—jedni w średnich, drudzy w wysokich strefach, szukają źródła—tych demonstracji.—Powiadają, że największa część urzędników, którzy swą radą i wpływem do obalenia statutu organicznego w r. 1848 się przyczynili i podejmowali się chętnie prześladowania ludzi postępowych, zajmuje swe dawne posady.—Nie słychać też nic, o ile w praktyce postąpiły teoretyczne koncessje, przez rząd nadane.—Garibaldi tymczasem popłynął z Palermo—dokąd?—Zdaje się przynajmniéj, że o Sycylji już nie myśli, ponieważ wojska neapolitańskie myślą opuścić Messynę—ostatni punkt przez nich zajęty.—To pewna, że w *Neapolu* dyktator ma wielką partję za sobą, jako też w całych Włoszech ogólną sympatję, bo też inaczéj być nie może, kiedy się całem sercem i życiem oddał krajowi—a do tego Bóg pobłogosławił jego prawym usiłowaniom. Przed odpłynięciem z Palermo dyktator musiał się poddać jednéj ceremonji kościelnéj, i jéj niejako przewodniczyć, bo innego zastępcy attrybucji królewskich w stolicy sycylijskiéj nie było. Rzecz taka: patronką Sycylji jest ś. Rozalja—uroczystości z tego powodu trwają od 11—15 lipca.—Pierwszego dnia ciągną wóz tryumfalny od *Porta felice* do *Porta nuova* z obrazem ś-téj u wierzchu. Potem różne owacje ludowe—ognie sztuczne gonitwy *etc.* 4-go dnia nieszpory w katedrze—a piątego uroczystość: *Capella reale* i wielka processja. Przy téj pontyfikalnéj summie w katedrze bywał przytomnym albo panujący sam w Sycylji—albo jego zastępca, jako Legatus a latere. Monarchowie sycylijscy mieli z dawien dawna ogromne przywileje. Wypełniali obowiązki i prawa z tytułem: *Guidice della monarchia* albo *della Legazione apostolica*—w tym dniu.

W téj Capella reale stanowisko kościelne monarchy nabiera obrazowego wyrazu.—Posadzony bywa koło wielkiego ołtarza w chórze. *Przy téj uroczystości* arcybiskup te same monarsze honory wyświadcza, jakie tylko się Ojcu ś. należą. Te ceremonje datują od kilku wieków, monarchowie z domów Anjou, Hohenstaufów, Ferdynand katolicki, Aragonji i Sycylji, Burbonowie etc. z wielką solennością odprawiali te ceremonje.

W r. 1860 Garibaldi był zastępcą de facto pomienionych poprzedników. Według zwyczaju municipium Palerma—tam senatem zwane—w paradzie, w jedwabnych długich czarnych togach z białemi rękawami i kołnierzami haftowanemi złotem, jedzie do pałacu królewskiego by króla lub zastępcę do kościoła przywieźć. Straż miejska na koniach. Bębny i trąby towarzyszą konwojowi złożonemu z delegowanych senatu, i 2-ch ogromnych karet rządowych do parady od wieków używanych.

Tymczasem Garibaldi był na »Molo« przytomnym wsiadaniu na okręt żołnierzy—i ładowaniu rynsztunków. O 11 dyktator tak jak był: w bluzie czerwonéj, kapeluszu kalabryjskim na głowie, owiązany fularem fantastycznie zwiniętym, wziął fiakra i poleciał do katedry.—Wszędzie okrzyki radości, gwardja narodowa prezentuje broń, arcybiskup u drzwi go przyjmuje na czele duchowieństwa, prowadzi go pod czerwoném baldachimem do w. Ołtarza i sadza... *na tronie.*— Majestatycznie usiadłszy słuchał z nabożeństwem summy i dopełniał obrzędów z wielką skrupulatnością, podług przepisów mistrza ceremonji. Tymczasem senat powraca ze swéj ekspedycji do zamku króla: i jest jeszcze szczęściem przy końcu nabożeństwa. Teraz już dyktatorowi nic nie pomogło, musiał w paradnéj ogromnéj karecie wracać. Siedział sam a na przedzie senatorów dwóch. Przez szyby dwie kryształowe powozu widać było człowieka skromnie ubranego, na kolanach trzymającego swój »Calabrese»—który w tém dniu uroczystem zajmował miejsce *Panujących* z różnych szczepów i do tego jeszcze jako zastępca Głowy chrześcijaństwa katolickiego. Z balkonów rzucają kwiaty, girlandy, lud radosne okrzyki ponawia—a Garibaldi powraca do swéj kwatery żołnierskiéj. I rzecz sama i okoliczności jéj towarzyszące są ciekawe, i nie tak łatwo się powtórzą.

W Wenecji cicho i głucho, wojska jest dość w téj części Włoch, bywają od czasu do czasu demonstracje jak np. nabożeństwo za poległych pod Solferino etc. ale to dotąd tak małe rzeczy, do których austryjacki rząd przywykł, iż uważają taki stan za dość dobry.

(Dokończenie nastąpi).

Vichy, *4/16 Lipca 1860, roku.*

Przez większą część roku cała Francja jest w Paryżu.—Centralizacja dochodzi tu do ostatecznych granic; jest ona polityczną, administracyjną, finansową, naukową, nawet gastronomiczną, jest ogólną.—Politycznie, co Paryż pomyśli i zdecyduje, to wszystko Francja przyjmie na słowo i wykona posłusznie; administracyjnie, wszystkie interesa i potrzeby najodleglejszéj prowincji, najmniejszéj gminy decydują się w stolicy; wszelki większy przemysł lub handel, tam ma swoją dyrekcję i kassę; ogół Francuzow w Paryżu kształci się w kunsztach i wyższych naukach i przy ułatwionéj kommunikacji, paryscy artyści bawią całą Francję, lekarze leczą wszystkich bogatszych chorych, adwokaci bronią wszystkich spraw ważniejszych, nawet kucharze gotują wystawne obiady na całą Francję, a to do tego stopnia, że mieszkaniec Hawru, lub innego portowego miasta, nie zje dobréj ryby w jego oczach złowionéj, a wcześnie zakupionéj do Paryża, aż ją nazajutrz ztamtąd na powrót sobie sprowadzi.

Ta przesadzona centralizacja, absorbująca w Paryżu wszystkie siły narodu, stanowi polityczną zewnętrzną siłę Francji, a razem słabość jéj wewnętrzną, jéj względną niewolę i poniekąd upokorzenie.—Jak niegdyś w rzeczach-pospolitych greckich, a nawet włoskich, obywatele Aten, Sparty lub Florencji, dyktatorjalnie rządzili resztą obywateli wsiów i miast podrzędnych, tak dziś paryżanie rządzą samowładnie resztą Francuzów i narzucają im wyrobione w stolicy formy rządu, prawa, wyobrażenia a razem słabości, omyłki i utopje; z tą tylko różnicą, że paryżanie nie stanowią osobnéj kasty w narodzie, ale się ciągle napływem nowéj z prowincji ludności odnawiają, tak iż najrzadszą może w Paryżu osobliwością—jest paryżanin, syn paryżanina.

Ale w letnich miesiącach roku Paryż się wyludnia.—Ktokolwiek obowiązkiem, lub potrzebą dziennego zarobku nie jest przykuty do bruku stolicy, każdy ją opuszcza.—Ludzie dostatni, którzy jeszcze zachowali, lub już nabyli ziemne własności i wiejskie domy, od czasow feodalnych zamkami zwane, w tych zamkach lato przepędzają; inni w okolicach Paryża, lub nad brzegami morza ville najmują; największa część jedzie do wód, trochę by się leczyć, trochę by czystém odetchnąć powietrzem, głównie by niebyć w Paryżu.—I tak wody ważną grają rolę w potoczném życiu Francuzów i tak latem Francuzow u wód szukać trzeba.

Eleganci i elegantki, młodzież i kokietki, gracze niedość lub zanadto zgrani na giełdzie i zalotnice, ruszają do wód nad-reńskich, gdzie piękna natura i roskoszne miejsc położenie, mozaika różnych narodowości i łatwe incognito, a nakoniec dozwolona gra publiczna licznie co rok i co rok liczniéj zgromadzają przybylców.—Poważniejsza i moralnie zdrówsza część Francuzow udaje się do wód krajowych, między któremi najpierwsze miejsce trzymają Vichy.

Wody Vichy znane już były ze swoich uleczających własności za czasów pani de Sevigné, która w kilku ślicznych listach pobyt tu swój opisała; późniéj siostry Ludwika XV, całe lato tu przebawiły i do ozdobienia miejsca przyłożyły się, ale drogi żelazne głównie zrobiły fortunę małego miasteczka, które od niejakiego czasu już po dwadzieścia tysięcy przybylców rocznie przyjmuje.

Okolica Vichy jest żyzna i ładna, chociaż z powodu zbytecznego podziału ziemnéj własności, nie odznacza się ani porządkiem, ani cywilizacją mieszkańców, ani dobrym ich bytem.—O mil parę jest zamek Randan, wielka własność niegdyś księżny Adelaidy siostry króla Ludwika Filipa, zapisana przez nię księciu Montpensier, a dziś po zadekretowanéj krzywdzącéj rząd konfiskacie dóbr orleańskich, przedana któremuś z bankierów genueńskich.—Dla nas jedyną osobliwością był tam stary rządca zamku, który od lat pięćdziesięciu swój urząd pełniąc, widział i zdrowo pojął wszystkie koleje, przez które w ciągu tego półstulecia Francja i zamek Randan przeszły i który poznawszy w nas Polaka, z sympatją i otwartością opowiadał nam wiele ciekawych anegdot, a między innemi następną: Od 1830 do 1848. roku, księżna Adelaida corocznie dwa miesiące jesienne mieszkała w Randan i przez ten czas była opatrznością okolicy; nie pozwalała w majątku utrzymywać żadnéj krowy, żadnego ptastwa, żadnéj ogrodowiny, aby to wszystko u okolicznych włościan kupować; rok okrągły żadne dziecko nie było chrzczone, żadne małżeństwo nie kojarzyło się, dopiero gdy księżna przyjeżdżała, wszystkie matki prosiły ją na kumę, wszystkie dziewki na swację; doktor księżny leczył wszystkich chorych, kassjer wspierał wszystkich ubogich, księżna była prawdziwą opatrznością okolicy.—Nastał rok 1848, buchnęła rewolucja w Paryżu, i cóż? ci chłopi, ludzie wolni, właściciele, sąsiedzi, chcieli zburzyć zamek i gdyby nie energja prefekta, który dwudziestu żandarmów na załogę przysłał, nie zostałby kamień na kamieniu w zamku.—Tak bardzo jest prawdą, że w każdym kraju, rozwiązanie téj lub owéj kwestji i to tym lub owym sposobem, nie kończy socjalnego—dziś Europę podkopującego zadania; tak bardzo jest prawdą, że tylko dobrze pojęta i dobrze wyłożona religja, tylko głębokie poszanowanie prawa i wychowanie to poszanowanie w massy wszczepiające, mogą jedynie ochronić cywilizowaną społeczność od grożących jéj wszędzie zawichrzeń.

O mil kilka od Vichy jest zamek świeżo przez hr. de Morny zbudowany.— Pałac prześliczny; w dwa lata postawiony, a podobny do owych starych, które kilka pokoleń budowały; to też tylko podobny, a nosi na sobie cechę dzisiejszego czasu i dzisiejszéj generacji, niemającéj wiary w przyszłość i śpieszącéj wszystkiego używać.—Tuż przy zamku rolniczy folwark wzorowy jest podziwiany przez wszystkich zwiedzających, a podziwiany niesłusznie.—Mieszkanie kommisarza— prawdziwy pałacyk, stodoły, obory i stajnie kolosalne i eleganckie, młocarnia parowa, liczne machiny rolnicze lśnią się dobrem utrzymaniem i symetrją układu, piętnaście osób miejscowéj czeladzi a dwa razy tyle najemnego robotnika a w stajniach pięknych koni—ale sześć, pięknych krów—ale dziesięć, pięknych owiec—ale dwie kopy; a w stodole pięknéj pszenicy—ale kop dwieście, jak raz na cztery dni dla parowéj młócarni.—Powiadają, że własność ta kosztowała hr. de Morny pięć miljonów frankow, a na utrzymanie jéj co rok do intrat trzeba grubo dołożyć.—Na nieszczęście wszystkie wzorowe gospodarstwa we Francji grzeszą także niepraktycznością, wszystkie więcéj kosztują niż przynoszą, a przynajmniéj tego każą się lękać; w żadném takiém gospodarstwie, dla nauki zwiedzającego, nie utrzymują, a przynajmniéj nie pokazują rachunku.

Niema nic więcéj do widzenia w Vichy, ale pobyt dla cudzoziemca uprzyjemnia towarzyskość Francuzow.—Przybyli mieszkają w hotelach, z których, mniejsze po kilka, większe po sto z górą osob mieszczą.—Mieszkańcy jednego hotelu stanowią osobne kółka, razem jadają, bawią się w jednym salonie i rychło do poufałéj, zawsze grzecznéj zażyłości przychodzą.—Hotele dzielą się na bardziéj ożywione, do których zbiera się młodzież i na poważne, w których wolą lokować się się ludzie starsi wiekiem, lub kierunkiem umysłu.—Mieszkamy w jednym z ostatnich.—Mamy w naszém kółku jen. Bazaine, niegdyś kommendanta w Sewastopolu, główno dowodzącego pod Kinburnem i liczonego do najbardziéj zasłużonych rycerzy pod Solferyno; mamy jen. Gudin, hr. Malleville—organizatora owych bankietow, które rewolucję 1848 roku wywołały, mamy kilku poważnych ludzi z wyższéj magistratury i kilku znanych redaktorow paryzkich gazet.—Z tą swobodą i prawem do otwartości, jakie dziś we Francji ma tylko cudzoziemiec, codzień po kolei słuchamy interesujących wspomnień z wojennego i parlamentarnego życia Francji, lub pouczające zdania i sądy o dzisiejszym porządku rzeczy.—Na ogół Francuzi są, względnie do innych społeczeństw stałego lądu Europy, bogaci, zadowoleni, szczęśliwi, ale im może więcéj jak komu innemu niedostaje téj koniecznéj podstawy dobrego bytu, którą stanowi spokojność o jutro.—Wszyscy czują, że bezpieczeństwo ogółu polega na życiu jednego człowieka, po którym nie zostanie żadna nad zniwellowanem społeczeństwem górująca głowa.

Zewnętrzne sprawy. na które od lat dziesięciu Francuzi byli prawie obojętni, o których za prawdę zbiorowie myśleć mało są zdolni, dziś budzą

w nich niemały interes.—sprawa włoska już ich niecierpliwi; Francuzi przewidują: że Garibaldi, ten opromieniony sławą bohater, skupiający dziś około siebie wszystkie włoskiego społeczeństwa palne materjały, nie zatrzyma się w półdrogi, stuknie się o Rzym i zmusi Francję być konsekwentną i tam mu „stój!“ powiedzieć.

Ale sprawy włoskie bledną już przed sprawami Syrji i całą kwestją wschodnią, brzemienną wypadkami i komplikacjami, których nikt obrachować nie zdoła.—Na tę sprawę jedni poglądają ze strachem, inni z odmiennem uczuciem, bo któż wie co za tą górą?

Wyprawa do Syrji zdecydowana.— Główno-dowodzącym będzie jenerał Trochu, najmłódszy i uważany za najzdolniejszego z jenerałow dywizji. Był naczelnikiem sztabu marszałka St. Arnaud pod Almą i z powodu stanu zdrowia marszałka był rzeczywistym armji francuzkiéj w owéj bitwie dowódzcą. *O. Gieranoński.*

LEGENDY FRANCUZKIE.

(List do Redaktora Kuryera).

Pozwól pan, abym za pośrednictwem pisma pańskiego, zapoznał naszą publiczność z jedną książką która się zjawiła tu w Petersburgu. Szczególniéj mi chodzi, iżby się ona znalazła w ręku matek, tych pierwszych mistrzyń wschodzącego pokolenia.

Dwaj bracia Francuzi, stale tu zamieszkali, obaj poeci, obaj religijni, przed parą laty powzięli myśli zarazem pobożną i poetyczną. Martwił ich brak w literaturze francuzkiéj poezji legendowéj, w innych literaturach tak bogatéj i tak rzewnéj. Znalazłszy się w zetknięciu z tutejszymi Polakami, którzy ich zapoznali z naszemi poetycznemi w tym rodzaju utworami, największe na nich wrażenie uczyniły *Legendy* i *Dzieciątko Jezus* ks. Hołowińskiego. Pozazdrościli nam tego szacownego zbioru ludowych podań i wierzeń i postanowili zrobić pierwszy krok ku uzupełnieniu tego braku w ojczystéj poezji swojéj. *Ofiarowali się* więc, (jak mówimy) na pielgrzymkę po Francji, dla uzbierania podań o Najświętszéj Pannie. W tym celu splądrowali kraj swój we wszystkich kierunkach, zatrzymując się po klasztorach, starych zamkach, wsiach i miasteczkach, dla przysłuchania się powieściom lub dawnym pieśniom, mającym związek z przedmiotem. Zebrane tym sposobem plony ułożyli w formę 24 legend wierszowanych, które stanowią tyleż nader wdzięcznych małych poematów.

Tu jeszcze przyszedł im szczęśliwy pomysł: każdą z legend poświęcili jednemu z tytułów, dawanych Bogarodzicy w Litanji,na cześć Jéj przez kościoł ułożonéj, stosownie do tego, pod który z tych tytułów najbliżéj podchodzi opowiadany wypadek, lub w jaki sposób objawiła się w nim opieka lub łaska niebieskiéj Orędowniczki. Tak *np.* legenda *l'Ave Maria,* nosi godło: *Sancta Maria ora pro nobis; la goutte de lait,* godło: *Mater divinae gratiae ora pro nobis; Frère Antoine,* godło: *Speculum justitiae* o. p. n. i tak daléj. Ztąd zbiorek ten, składający spory tom pięknego paryzkiego wydania, ma nazwę „*Legendes des litanies de la Sainte Vierge.*“

Obaj bracia autorowie pp. August i Leon *Lepas* mają dar poezji, szczególniéj pierwszy, znany już z dawniéj ogłoszonych utworów i z mianych publicznie lekcji literatury francuzkiéj, na które pilnie uczęszczało wyższe towarzystwo tutejszéj stolicy. Książka ta, pod wielu względami, jest nader miłém zjawiskiem.

Naród nasz od wieków odznaczał się rzewną czcią ku Matce Boskiéj, któréj się w wiekuiste zapisał poddaństwo; jego wierzenie daleko wyprzedziło dogmatyczny pewnik, w ostatnich dopiéro czasach ku większemu Jéj wywyższeniu sformułowany. Nic nie może być dla nas obojętném, co ku chwale i uczczeniu Królowéj Nieba i naszéj ziemi posługuje. W tém przekonaniu i ze względu na rzetelną artystyczną wartość dzieła, serdecznie je naszéj publiczności zalecamy. Przedewszystkiém młode matki znajdą w niém miłą i zbawienną lekturę i dla siebie i dla swych dziatek, uczących się po francuzku; znajdą zadania do ćwiczeń młodocianéj pamięci. A któż zdoła obliczyć pożytek duchowny z zaszczepienia w świtających umysłach uwielbienia ku Matce Zbawiciela, ufności w Jéj wielmożném orędownictwie? Ta płodna latorośl, żyjąc i rozrastając się w sercu i umyśle, rozciągnie błogi swój cień na cały ziemski zawód przyszłego wędrowca, umili go i ukrzepi wyższemi aspiracjami i pociechą wszelką. Takie ćwiczenia będą czémś żywotniejszém niż zwyczajnie zadawane do uczenia się na pamięć Lafontenowskie sceny między Krukami, Lisami, Małpami i Niedźwiedziami.

Dobrzeby było, ażeby pp. księgarze Wileńscy sprowadzili pewną liczbę exemplarzy z Petersburga i sprzedawali je ze słusznym zarobkiem. W razie przeciwnym, każdy życzący łatwo dostanie sobie książkę podług wyżéj wypisanego tytułu,z tutejszéj księgani p. Dufour, przesyłając jéj *dwa ruble* srébrem i 50 kopiejek na koszta poczty, w ogóle $2\frac{1}{2}$ r. sr. Adres po rusku jest następujący: *Въ книжный магазинъ г. Дюфура; въ С. Петербургѣ на Невскомъ Проспектѣ близъ полицейскаго моста, въ домѣ Голландской церкви.*

J. P.

Petersburg. 18 (30) czerwca 1860.

z Nowogródka.

Ostatniemi czasy niejednokrotnie spotykamy w Gazecie codziennéj rzecz o architekturze. Ucieszyło nas o tém bardziéj iż w tém widzimy dowod, że się nie zapędzamy w jednym wyłącznym kierunku, ze szkodą równowagi. Zaprawdę pora też zwrócić uwagę na niedostatek architektów, na brak estetycznego uczucia, w sztukach plastycznych, w ogóle naszéj społeczności, brak wychowania skierowanego ku temu celowi. Ale widząc skutek, pora też szukać przyczyny. Gdy więc tyle już w dzisiejszych czasach powiedziano o muzyce, i tyle się o niéj codzień mówi, — niechże nam wolno będzie, dziś kiedy się układają nowe ustawy wychowania szkolnéj młodzieży, powiedzieć słów parę o potrzebie znajomości rysunku.

O ile sztuka wywiera wpływu na ukształcenie ludzkości, i ile jéj dobra przynosi, dawno to już dowiedzioném i uznanem zostało. „Sztuka jest to nieskończonność w skończonem“ wyrzekł Kant, jest to pochodnia, która oświeca, objaśnia dzieła Boże. Rysunek zaś jest najpowszechniéjszym językiem. Mówi bowiem do naszych oczu silniéj daleko i bespośredniéj niż słowo; a „wszystko cokolwiek jest pod słońcem, może być dlań zadaniem,“ powiedział Poussin.

W obecném dążeniu do upowszechnienia ogólnego ukształcenia, dźwignienia rękodzieł i przemysłu, dla których drogi żelazne i bite, wkrótce otworzą szerokie pole, ważne bezwątpienia miejsce zajmie rysunek. Dowodzi już tego potrzeba nadzwyczajna architektów, inżynierów, mechaników, wszelkiego rodzaju techników i specjalistów, których rząd szukać musi po większéj części zagranicą, a dla których jedną z główniejszych umiejętności, jest umiejętność rysunku. Jeneralny inspektor szkoły rysunku architektury i skulptury w zastosowaniu jéj do rękodzieł i sztuk pięknych w Paryżu, Arsène Houssaye w mowie swojéj przy rozdaniu uczniom nagrod, dobrze tę myśl wypowiedział. „Powie kto, co może mieć wspólnego poezja natury i jéj tajemnice, z rękodzielnym rysunkiem, ornamentem jedwabnych materji, wazą—kandelabrem? Odpowiemy: natura tém jest dla rysunku, czém źródło dla strumienia. Sztuka, która się rodzi jako strumień, wytryska z obserwacji i zamiłowania piękna, rozlewając się w niezliczone kanały, budzi i utrwala na swéj drodze powszechną sympatję, przywabia ją wszelkiemi środkami czarów i utrzymuje.“

Jest to niezaprzeczoném, że w krajach stojących wysoko w cywilizacji, sztuka jako bezpośredni jéj rezultat i dzielny środek, stawszy się potrzebą powszechną, postawiona na wysokim stopniu. To też na wstępie w granice Francji, przychodzień spotyka na każdym kroku piętno artystycznego uczucia. Drogi, gmachy, miasta, nawet wioski i proste chałupy obok warunków gospodarskich, mają w sobie pewien wdzięk, który nęci oko; wszędzie się wybija szlachetność smaku i myśli; wszędzie widać lud, który przyszedł do poczucia godności swojéj. I to właśnie nam objaśnia ów znany tam popęd ku wszystkiemu co piękne i wzniosłe, popęd narodu, który z zaparciem się własném, niesie na ołtarz wielkiéj myśli mienie i życie! Tam bowiem rozwój wysokich przymiotów serca, idąc na równi z rozwojem umysłu, w niczem nie osłabiając siły charakteru, nie enerwując organizmu, działa potężnie na rozwinięcie charakteru obywateli. *A to też właśnie być powinno zadaniem narodowego ukształcenia.*

Sztuka na zachodzie zapełnia kościoły i pałace obrazami, posągami ogrody. Lud prosty we Francji, zamiast karczemnych bachanalji, przechadzając się w niedziele i święta, w otwartych dla siebie muzeach, galerjach i pałacach cesarskich, słucha i uczy się historji swojego kraju w sposób najprostszy, i że tak powiem plastyczny, widząc ją przedstawioną w niezliczonych obrazach. Każdy czyn wielki, każdy historyczny wypadek, nieśmiertelny pędzel przekazał nieśmiertelności. I dziwnaż potém, że prosty wieśniak, dumny sławą swych bohaterów, pyszni się imieniem swojém, i w danym razie rozumie głos obowiązku. Ale tam sztuka wchodzi pod najskromniejsze poddasza, wchodzi z podwójną dewizą, *pożytku i piękna,* a stawszy się z początku potrzebą, staje się potém koniecznością. Oko przywykłe do wszystkiego co wdzięczne, nie znosi już więcéj co niekształtne, niepiękne. Uczeń przywykły zawczasu w szkole porównywać i dobrze widzieć, wnosi w pośród swéj rodziny wrażenia dzienne, i nieznacznie udziela w kole swojém wyższych pojęć. Dla tego to na wystawie powszechnéj w Londynie płody Francji zwracały ogólną uwagę, i odniosły pierwszeństwo przed wszystkimi. Inne celowały nierzadko gruntownością, miały za sobą dokładność, francuzkie wyroby przy innych warunkach górowały smakiem i dystynkcją. Taką to drogą przychodzi do ukształcenia siebie narod, co się dziś stał sędzią smaku nie tylko w Europie lecz na całym świecie.

Zatém, gdy się nam dostała w spadku wielka dogodność korzystania z przykładów innych, wyprobowanych, doświadczonych pracą wielu lat, i możność przyswojenia sobie tego, co nam właściwe i potrzebne, słusznie byłoby i w porę, zwrócić na to uwagę i zająć się tą myślą. Imiona Smuglewicza, Czechowicza, Brułowa, Iwanowa, Oleszczyńskich, Sosnowskiego, Goreckiego, Straszyńskiego i tylu innych, dowodzą przecie, że ta myśl niejest przedwczesną, i że słońce północy, równie jak i słońce Włoch odbija się w duszy artysty i poety!

Dotąd uczenie rysunku w szkołach i gymnazjach nieodpowiadało temu celowi. Akademja sztuk pięknych w Petersburgu, szkoła rysunku w Moskwie i Warszawie, bardzo powolnie mogły współdziałać w ukształceniu estetyczném ogółu, w tak ogromném państwie, w upowszechnieniu wyższego smaku i poczucia piękna, we wszystkich stanach społeczeństwa. Dla tego pożądaném byłoby, wprowadzenie rysunku, rozszerzywszy jego dotychczasowy programm do wszystkich szkół, nie jako przedmiotu dowolnego, zbytku i fantazji; lecz jako konieczności, przedmiotu obowiązującego i istotnego warunku wychowania.

(Dokończenie nastąpi).

ROZMAITOŚCI.

— F. Szwajnic w Petersburgu ogłasza o nowym wynalezionym przez się sposobie suszenia drzewa i torfu w zrobionym przez niego aparacie. „Dziennik altyleryjski“ pochlebnie się o tym wynalazku odzywa.

— Utalentowany i znany ze swych prac głębokiéj treści, współ-pracownik „Dziennik rozpraw“ Prevost-Paradol, za napisanie broszury: Les anciens partis, skazany został na miesiąc więzienia i 3,000 fr. nawiązki; nadto wydawca i drukarz, pierwszy na 3,000, drugi na 500 fr. nawiązki i konfiskatę pochwyconych egzemplarzy. Jakkolwiek Francuzi przywykli w pewnych okolicznościach chodzić spokojnie ze spuszczonemi nosami, wyrok ten wywołał mocne oburzenie na niesprawiedliwość rządu.

— Z Bukowiny donoszą, że d. 5 i 6 lipca b. r. spadły w górzystych okolicach Bukowiny śniegi, które przez dwie doby leżały.

— Zarząd pałacu kryształowego w Sydenham wpadł na myśl sprowadzenia śpiewaków z Francji ze stowarzyszenia Orphéonistów liczącego około 30,000 osób a złożonego przedewszystkiém z wyrobników. Przybyło ich do Anglji około 10,000 osób. D. 18 (30) czerwca dali ostatni koncert pożegnalny. Można sobie wyobrazić potęgę wykonania przez całe tysiące zgodnych głosów! Przyjęcie było serdeczne i zostawiło po sobie nader miłe wrażenie.

— Uczony I. J. Hanusz, znany z kilku dzieł, a mianowicie z ogłoszonéj w języku niemieckim w r. 1847 we Lwowie Mitologji słowiańskiéj, wydał teraz w Pradze w języku czeskim: „Mitologiczny kalendarz słowiański, czyli zabytki pogańsko-świątecznych obrzędów u Słowian (Bajeslowny kalendarz slowansky i t. d.). Wstrzymujemy się z wyrokiem o téj znakomitéj pracy do otrzymania jéj u nas.

— Posiedzenia między narodowego statystycznego kongresu miały się rozpocząć i zapewne się już rozpoczęły d. 4 bież. mies. Prezydencję na kongresie przyjął książę Albert małżonek królowéj, jużci bardziéj dla okazania szacunku nauce, niżeli dla rzeczywistego przewodniczenia.

Pieniądze, o straceniu których donieśliśmy w poprzedzającym numerze Kuryera, po sprawdzeniu tożsamości zostały wręczone osobie, do któréj należały.

Pani Matylda z Bielińskich Cybowiczowa, złożyła, w Redakcji Kurjera Wileńskiego, na kościoł w Częstochowie rubli srebrem 10.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 30 Іюня сего года состоявшагося, подверженъ публичной продажѣ каменный дву-этажный домъ въ г. Вильнѣ 3-й Зарѣчной части 3-го квартала при Савичъ улицѣ подъ N. $^{54}/_{114}$ состоящій, оцѣненный по восьми-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ 4,800 руб. сер., принадлежащій бывшему Виленскому Бургомистру Викентію Минкевичу, на предметъ удовлетворенія присужденныхъ правительствующимъ сенатомъ съ Минкевича частныхъ и по-духовныхъ принадлежностей. Для произведенія же таковой продажи, назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 15 октября сего года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою; желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 1-му отдѣленію 2-му столу сего правленія. Іюля 13 дня 1860 года. (452)

1. Горыгорѣцкимъ земледѣльческимъ институтомъ симъ объявляется, что въ классахъ частныхъ землемѣровъ и таксаторовъ, состоящихъ при институтѣ, открывается новый курсъ съ 1-го сентября сего года и что желающіе поступить въ эти классы имѣютъ подавать прошенія свои по сему предмету до вышеуказаннаго срока. (468)

1. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что выѣзжаетъ за границу французская подданная Марія *Жофренъ* (Geoffrin), урожденная Лекоржиль (Lecorgille).

Тит. сов. *Зубовичъ.* (470)

1. Жена купеческаго сына еврейка Анетта *Гуровицъ* и Аптекарскій помощникъ Петръ *Левенбергъ* отправляются за границу.

Тит. сов. *Зубовичъ.* (471)

1. Виленскій купецъ Иванъ *Гельбингъ* съ женою *Брониславою*, сыномъ *Иваномъ*, дочерью *Анною* и служанкою Схоластикою *Рогуцкою* отправляется за границу.

Тит. Сов. *Зубовичъ.* (475)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia jego, w dniu 30 czerwca ter. roku nastałego, wystawiony zostaje na publiczną przedaż murowany dom dwupiątrowy, w m. Wilnie w 3 części Zarzecznéj w 3 kwartale na Sawicz ulicy pod N-o 54 (114) położony, oceniony podług ośmioletniéj proporcyi czystego dochodu rocznego 4,800 rub. sr., należący do byłego burmistrza Wileńskiego Wincentego Minkiewicza, na zaspokojenie przysądzonych przez rządzący senat na Minkiewiczu długow prywatnych i poduchownych. Dla uskutecznienia zaś téj przedaży, w rządzie tym będzie się odbywał targ dnia 15 października ter. roku, od godziny 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży i publikacji tyczące się, mogą je znaleźć w 2-m stole 1-go wydziału tego rządu gubernjalnego. Dnia 13 lipca 1860 roku. (452)

1. Horyhorecki instytut rolniczy ogłasza, że w klassach prywatnych mierniczych i taksatorów przy instytucie zostających, rozpoczyna się od 1-go wrzesnia roku ter. kurs nowy, i ze życzący wejść do tych klass, mają o tém podawać swe prośby przed owym terminem. (468)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza o wyjeździe za granicę poddanéj francuzkiéj Marja *Geofrin* z domu Lecorgille.

Radzca honorowy *Zubowicz.* (470)

1. Żona syna kupieckiego żydówka Anetta *Hurowic* i pomocnik aptekarski Piotr *Lewenberg* wyjezdżają za granicę.

Radzca honorowy *Zubowicz.* (471)

1. Wileński kupiec Jan *Helbing* z żoną *Bronisławę*, synem *Janem*, córką *Annę* i służącą Scholastyką *Rogucką* wyjeżdża za granicę.

Radzca honorowy *Zubowicz.* (475)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Прѣѣхавшіе въ Вильно, съ 25-го по 28-го іюля.

Командиръ 1-го пѣхотнаго корпуса, генералъ отъ инфантеріи Лабинцовъ.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Пом.: Милачевскій. Карловичъ. Рудзкій. отст. ротм. Колбъ. учитель Вельцъ пом. А. Умястовскій,

Въ разныхъ домахъ.

Въ домѣ Красовскаго: тит. сов. Ад. Буйвидъ. пом. Вин. Галицкій. Ад. Вилейко. докторъ Гип. Козловскій.—Въ д. Пузыны: пом. Кс. Подберескій.—Въ д. Дукштовой. пом. Юл. Боровскій.—Въ домѣ Монтвиллы: пом. Карлъ Черницкій.—Въ д. Брандта: колл. асс. Янковскій.—Въ домѣ св. Янскомъ при замковой улицѣ: Влад. Куликовскій.— Въ д. Жамейтовой при виленской улицѣ: Вилейскій исправникъ Колянковскій. пом Кс. Бутримовичъ. оберъ-вагенмейстеръ 2-й пѣхотной дивизіи маіоръ К Маллеріусъ. г-жа Казимира Чайковская.

Выѣхали изъ Вильна, съ 25-го по 28-го іюля.

Студ. универ. Умястовскій. пом. Помарнацкій. стат. сов. Галицкій. колл. асс. Бр. Свидзинскій. г-жа Корнелія Коссацкая. д-ца Марія Бржезина. засѣд Вилен. уѣзд. суда Эд. Володко. чинов, Вилен. воен. губер. канцеляріи Ф. Шишко. отст. маіоръ Альф. Петрашкевичъ. Вилейскій исправникъ Колянковскій. двор. А. Орлицкій. Ст. Ельскій. провизоръ Осипъ Каменскій. пом. Ст. Дмоховскій. Юл. Наргелевичъ. гр. Ар. Храповицкій. пом. Конст. Секлюцкій. Диспен. уѣзд. пред. двор. Ал. Ширинъ. г-жа Розалія Колышкова. пом. Ан. Пашкевичъ. поруч. гусар. князь Юр. Четвертинскій.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna, od 25 do 28 lipca.

Dowódzca 1-go korpusu piechoty, jenerał piechoty Łabińcow.

HOTEL NISZKOWSKI.

Ob.: Miłaczewski. Karłowicz. Rudzki. dym. rotm. Kolb. nauczyciel Welc. Albert Umiastowski.

W różnych domach.

W d. Krassowskiego: radz. hon. Adam Bujwid. ob. Wil. Halicki. Adam Wilejko. doktor Hip. Kozłowski.—W domu Puzyny: ob. Ks. Podbereski.—W domu Duksztowéj: ob. Jul. Borowski.—W d. Montwiłły: ob. Karol Czernicki.—W domu Brandta: ass. koll. Jankowski.— W d. św. Jańskim przy ul. zamkowéj: Wład. Kulikowski.—W d. Żamejtowéj przy ulicy wileń.: Wilejski spraw. sekr. gub. Kolankowski. ob. Ks. Butrymowicz. ober-wagenmejster 2-éj dywizji piechoty major Kon. Mallerjus. pani Kazimira Czajkowska.

Wyjechali z Wilna, od 25 do 28 lipca.

Stud. uniwersyt. Umiastowski. ob. Pomarnacki. radz. st. Halicki. ass. koll. Swidziński. pani Korn. Kossacka. panna Marja Brzezina. assesor sądu powiat. wileń. Ed. Wołodko. urzęd. biòra wojen. guber. F. Szyszko. dym. major Pietraszkiewicz. Wilejski spraw. Kolankowski. dworz. Ant. Orlicki. St. Jelski. prowizor Józef Kamieński. ob. St. Dmochowski. Jul. Nargielewicz. hr. Ark. Chrapowicki. ob. Kon. Sieklucki. dziśnieński marszałek Al. Szyryn. pani Rozal. Kołyszkowa. Ant. Paszkiewicz. por. huzar. książe Jerzy Czetwertyński.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. / POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число, Miesiąc i dzień.	Средняя за цѣлый день. Średnia za cały dzień. Баром. по разд. Англ. Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Господствующія. Panujące. Направ. и сила вѣтра. Kierunek i siła wiatru		Состояніе неба. Stan nieba.
25-го Іюля. 25-go Lipca	29	9,1	+ 14,1	Ю. P.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.
26-го Іюля. 26-go Lipca.	29	8,7	+ 15,7	Ю. P.	слабый. słaby.	облачно. pochmur.
27-го Іюля. 27-go Lipca	29	8,2	+ 16,8	ЮЗ. PZ.	умѣрен. umiar.	ясно. jasno.

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 25 до 28 іюля. / *Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 25 do 28 lipca.*

	р.	к.
Ржи (прив. 100 четв.)—Żyta (przyw. 100 czet.)	5	50
Пшеницы (прив. — чет.—Pszenicy (przyw. — czet)	12	—
Ячменя (прив. — четв.)—Jęczmienia (przyw. — cz.)	4	25
Овса (прив. — чет).—Owsa (przyw. — czet.)	4	12
Гороху (прив. — четв.)—Grochu (przyw. — czet.)	5	50
Гречихи (прив. — четв.)— Gryki (przyw. — czet.)	4	25

	r.	k.
Картофеля.—Kartofli	3	—
Сѣна пудъ (300)—Siana pud (400)	,,	40
Соломы пудъ (—)—Słomy pud (—)	,,	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмяни льнянаго.—Siemienia lnianego.	7	50
Масла пудъ—Masła pud	7	—